

**UCHWAŁA NR LVIII/88/23
RADY MIEJSKIEJ W ŻARACH**

z dnia 30 listopada 2023 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
i Przeciwdziałania Narkomanii w Żarach na lata 2024-2027**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 40, 572, 1463, 1688) w związku z art. 4¹ ust. 1, 2, 2a i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151) oraz art. 10 ust. 1, 2, 2a i 2b ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Żarach na lata 2024-2027 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie od 1 stycznia 2024 r.

Przewodniczący Rady

Marian Popławski

Załącznik do uchwały Nr LVIII/88/23
Rady Miejskiej w Żarach
z dnia 30 listopada 2023 r.

**Gminny Program Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
i Przeciwdziałania Narkomanii
w Żarach na lata 2024-2027**

Spis treści

Wprowadzenie	6
ROZDZIAŁ I DIAGNOZA LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	9
1. Diagnoza problemów społecznych na terenie miasta Żary w roku 2022	9
1.1. Dorośli mieszkańcy	10
1.1.1. Spożywanie alkoholu	10
1.1.2. Zażywanie narkotyków i dopalaczy	11
1.1.3. Problem przemocy	13
1.1.4. Uzależnienia behawioralne	16
1.2. Uczniowie	16
1.2.1. Spożywanie alkoholu	16
1.2.2. Narkotyki	19
1.2.3. Przemoc	22
1.2.4. Urządzenia elektroniczne i internet	24
1.2.5. Hazard	25
1.2.6. Zdrowie	26
1.3. Wnioski z badania ankietowego	27
1.3.1. Spożywanie alkoholu	27
1.3.2. Problem narkotykowy	28
1.3.3. Problem przemocy	28
1.3.4. Uzależnienia behawioralne	29
1.3.5. Zdrowie	30
1.3.6. Sprzedaż napojów alkoholowych	30
2. Diagnoza problemów społecznych wg materiałów źródłowych udostępnionych przez instytucje i podmioty lokalne włączone w obszar profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w latach 2020- 2022	31
2.1. Dostępność napojów alkoholowych w Żarach	31
2.2. Terapia leczenia odwykowego	33
2.3. Działania Komendy Powiatowej Policji	36
2.4. Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	39
2.5. Działania Straży Miejskiej	40

2.6.	Działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie	42
2.7.	Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	42
ROZDZIAŁ II ADRESACI PROGRAMU I WYPRACOWANE ROZWIĄZANIA		44
1.	Adresaci programu	44
2.	Wypracowane rozwiązania	45
ROZDZIAŁ III CEL GŁÓWNY I CELE OPERACYJNE ORAZ OBSZARY		
REALIZACJI PROGRAMU		45
1.	Cel główny Programu	45
2.	Cele operacyjne programu	46
3.	Obszary realizacji Programu	46
ROZDZIAŁ IV ZADANIA PROGRAMU I WSKAŹNIKI ICH REALIZACJI		47
1.	Prowadzenie działalności edukacyjnej w społeczeństwie	47
2.	Prowadzenie działalności podnoszącej jakość życia	47
3.	Prowadzenie działań zmierzających do podnoszenia jakości oddziaływań profilaktycznych	49
4.	Współpraca i wspomaganie działalności różnych podmiotów prowadzących działalność w zakresie problemów uzależnień	50
5.	Zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i usuwanie ich skutków	51
6.	Podjęcie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 ¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądami	51
7.	Wspieranie zatrudnienia socjalnego i finansowanie centrów integracji społecznych	52
8.	Wspieranie rodzin z problemami uzależnień i przemocy przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	52
9.	Ograniczenie dostępu do alkoholu	52
ROZDZIAŁ V MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU		53
ROZDZIAŁ VI REALIZACJA PROGRAMU		54
1.	Podmiot Koordynujący i realizatorzy programu	54
1.1.	Koordinator Programu	54
1.2.	Partnerzy/realizatorzy Programu	54
1.3.	Podmioty współpracujące przy realizacji Programu	55
2.	Realizacja Programu.....	55
3.	Sprawozdawczość	55

4. Harmonogram realizacji i źródła finansowania Programu	55
5. Zasady Wynagradzania członków MKRPA	55

WPROWADZENIE

Naruszenie zasad bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, ubóstwo, bezrobocie i wykluczenie społeczne są najczęściej skutkiem spożywania alkoholu oraz narkotyków. Problemy związane z alkoholem oraz innymi substancjami psychoaktywnymi generują nie tylko szkody zdrowotne i społeczne, ale również wysokie koszty ekonomiczne ponoszone przez państwo. Koniecznym staje się zatem podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia popytu i podaży tych środków oraz realizacja zadań mających na celu redukcję tych szkód.

Zadania w zakresie redukcji szkód obejmują wszystkie grupy społeczne i stanowią usystematyzowany proces działań profilaktycznych i terapeutycznych zmierzających do przywracania równowagi zdrowotnej i społecznej osób uzależnionych oraz współzależniących od alkoholu i substancji psychoaktywnych. Szczególnie istotną rolę w tej kwestii odgrywają działania podejmowane na poziomie lokalnym (gminnym).

Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w Żarach, zwany dalej „Programem”, określa miejską strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizowania szkód społecznych i zdrowotnych, wynikających z używania alkoholu i narkotyków.

Celem głównym Programu jest ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków uzależnień wynikających z nadużywania napojów alkoholowych, używania innych środków psychoaktywnych oraz skutków uzależnień behawioralnych.

W programie określono priorytetowe zadania, sposób ich realizacji, ewaluację, monitorowanie oraz źródła ich finansowania. Dokument ten w znacznej części przewiduje kontynuację działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień realizowanych przez naszą Gminę w latach ubiegłych, w tym kontynuację realizacji programów zalecanych według systemu rekomendacji programów profilaktycznych.

Realizacja zadań Programu finansowana jest ze środków własnych Gminy pochodzących z opłat wnoszonych przez przedsiębiorców za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Zgodnie z art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2023 r. poz. 2151) prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy. W szczególności gmina zobowiązana jest do:

- a) zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- b) udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową;
- c) prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz

- działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, którą należy objąć w szczególności dzieci i młodzież,
- d) prowadzenia pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
 - e) wspomagania działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
 - f) podejmowania interwencji w związku z naruszeniem przepisów dot. reklamy, promocji, sprzedaży napojów alkoholowych określonych w ustawie oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
 - g) wspierania zatrudnienia socjalnego przez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej.

Do zadań własnych gminy należy również przeciwdziałanie narkomanii - art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023poz. 1939).

Zadania te obejmują:

- a) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
- b) udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- c) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo- rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- d) wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;
- e) pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Realizacja wyżej wymienionych zadań jest prowadzona w oparciu o uchwalony przez radę gminy program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii. Program powinien stanowić część strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz powinien uwzględnić cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Żarach na lata 2024-2027, określa miejską strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz minimalizowania szkód społecznych spowodowanych nadużywaniem alkoholu, substancji psychoaktywnych oraz uzależnień

behawioralnych. Budowanie w Żarach spójnej strategii przeciwdziałania problemom uzależnień, oparte jest na systemowym i konsekwentnym wdrażaniu działań profilaktycznych i terapeutycznych realizowanych we współpracy z różnymi podmiotami prowadzącymi działania w tym zakresie. Sposoby realizacji zadań określonych w Programie dostosowane zostały do zdiagnozowanych potrzeb i możliwości ich realizowania na bazie posiadanych zasobów instytucjonalnych i osobowych.

Program opracowano zgodnie z wytycznymi Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025, w którym sprecyzowano zadania samorządów w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Cele i zadania Programu są spójne z przyjętą Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Żary na lata 2021-2030. W Programie uwzględniono rekomendacje Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii dotyczące realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Diagnozę problemów lokalnych zwartych w Programie sporządzono na podstawie badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów naszego miasta w roku 2022. Badania przeprowadziła firma zewnętrzna na zlecenie Urzędu Miejskiego w Żarach. Ponadto w diagnozie wskazano dane źródłowe udostępnione przez instytucje i podmioty lokalne, w tym: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Komendę Powiatową Policji, Straż Miejską, niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, Wydział Polityki Gospodarczej i Promocji Urzędu Miejskiego w Żarach, Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe oraz inne podmioty realizujące zadania zawarte w Gminnych Programach Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Żarach przyjętych na rok 2020, 2021, 2022.

Użyte w Programie skróty oznaczają:

- **OECD** – Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju;
- **ESPAD** – Europejski Program Badań Szkolnych nad Używaniem Alkoholu i Narkotyków;
- **NZOZ** – niepubliczny zakład opieki zdrowotnej;
- **WHO** – Światowa Organizacja Zdrowia;
- **FAS** – Alkoholowy Zespół Płodowy;
- **CIS** – Centrum Integracji Społecznej;
- **MKRPA** – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żarach;
- **MOPS** – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach;
- **KPP** - Komenda Powiatowa Policji w Żarach;
- **SM** – Straż Miejska w Żarach;
- **Gmina** – Gmina Żary o statusie miejskim;
- **Ustawa** – ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

ROZDZIAŁ I

DIAGNOZA LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zebranie informacji na temat skali i rodzaju problemów związanych z alkoholizmem wynika z konieczności podejmowania działań w oparciu o analizę sytuacji i diagnozę potrzeb. Diagnoza wskazuje nie tylko rodzaje problemów, ale pozwala także określić zasoby i sprawdzić zapotrzebowanie na różnego typu działania. Celem diagnozy jest więc uzyskanie możliwie pełnego rozeznania w zakresie rozmiarów poszczególnych problemów, zaś monitorowanie dodatkowo pozwala na uchwycenie dynamiki negatywnych zjawisk i na udzielenie odpowiedzi, czy podjęte działania przyczyniły się do osiągnięcia zakładanych celów.

1. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIAST ŻARY W ROKU 2022

„Diagnoza Problemów Społecznych na terenie miasta Żary w roku 2022” zwana dalej „Diagnozą” - jest dokumentem opracowanym przez ekspertów zewnętrznych. Badania poprzedzające opracowanie dokumentu przeprowadzono w okresie od sierpnia do października 2022 r., którym objęto dorosłych mieszkańców Żar, sprzedawców napojów alkoholowych oraz uczniów losowo wybranych żarskich szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Łącznie w badaniu uczestniczyło 2 525 respondentów.

Rysunek 1. Struktura badanej grupy

Problematyka badania obejmowała między innymi alkoholizm, narkomanię, przemoc w rodzinie, uzależnienia behawioralne, zdrowie.

Poniżej przedstawiono tematycznie z podziałem na grupy społeczne wyniki badań przeprowadzonych w roku 2022, które porównano z wynikami badań przeprowadzonych na terenie miasta Żary w 2018 r. oraz badań ogólnopolskich.

1.1. DOROŚLI MIESZKAŃCY

1.1.1. Spożywanie alkoholu

Dane związane ze spożywaniem alkoholu przez dorosłych mieszkańców Żar uzyskane w wyniku przeprowadzonego badania, porównano do wyników badania z roku 2018, opisanych w „*Diagnozie lokalnych zagrożeń społecznych*” oraz badań pochodzących z raportu z 2020 roku „*Wzory konsumpcji alkoholu w Polsce. Raport z badań kwestionariuszowych, PARPA*”.

Według badania przeprowadzonego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - na terenie całego kraju odsetek konsumentów alkoholu wynosi w zaokrągleniu 81% (*za konsumenta napoju alkoholowego przyjmowano osobę, która piła dany napój chociaż raz w czasie ostatnich 12 miesięcy*). Podczas badania przeprowadzonego w Żarach w 2018 roku, do spożywania alkoholu przyznało się 71% respondentów, czyli o 4 pp. mniej, niż w 2022 roku.

Należy zatem przyjąć, że odsetek konsumentów alkoholu w Żarach w 2022 roku jest mniejszy, niż odsetek w całej Polsce, z kolei większy w porównaniu do badań przeprowadzonych w mieście w 2018 roku, na co mogła mieć wpływ pandemia koronawirusa oraz znaczny wzrost liczby punktów sprzedaży alkoholu.

Rysunek 2. Odsetek konsumentów alkoholu – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych

Źródło: opracowanie z *Diagnozy sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich*

Częstotliwość spożywania napojów alkoholowych - odsetek konsumentów alkoholu pijących codziennie lub prawie codziennie kształtuje się w przypadku całego kraju na poziomie 8%, w mieście Żary w 2018 roku – 6%, w 2022 roku - 4%. Według badania przeprowadzonego w Żarach w 2022 roku, dostrzec można zdecydowanie wyższy odsetek osób spożywających alkohol kilka razy w roku, w stosunku do tych samych badań przeprowadzonych w mieście w 2018 roku. Przy czym znacznie spadła (ponad 50%) ilość osób spożywających alkohol kilka razy w miesiącu.

W Żarach w 2022 roku odsetek konsumentów alkoholu pijących codziennie jest niższy od tego odnotowanego w 2018 roku i w całej Polsce. Jednocześnie w Żarach na przestrzeni ostatnich 4 lat zwiększył się odsetek mieszkańców sięgających po alkohol okazjonalnie (kilka razy w roku).

Tabela 1. Częstotliwość spożywania alkoholu – porównanie wyników badań ogólnopolskich i lokalnych

	Żary (2022 rok)	Żary (2018 rok)	Polska
codziennie	4%	6%	8%
kilka razy w tygodniu	7%	9%	32%
kilka razy w miesiącu	12%	25%	29%
kilka razy w roku	24%	17%	30%

Źródło: opracowanie z Diagnozy sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich

Z analizy porównawczej wynika, iż odsetek dorosłych mieszkańców Żar wśród których występuje brak świadomości w zakresie spożywania alkoholu w ciąży jest niższy niż w całej Polsce (różnica 6 pp.) oraz w Żarach podczas badania zorganizowanego w 2018 roku (różnica 4 pp.).

Odsetek badanych osób niedostrzegających wpływu alkoholu na organizm kobiety ciężarnej, osiągnął najkorzystniejszą wartość w Żarach w 2022 roku – różnica względem 2018 roku wyniosła 4 pp., a w stosunku do całej Polski ukształtowała się na poziomie 6 pp.

Rysunek 3. Wpływ spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka – porównanie wyników badań ogólnopolskich i lokalnych

Źródło: opracowanie z Diagnozy sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich

1.1.2. Zażywanie narkotyków i dopalaczy

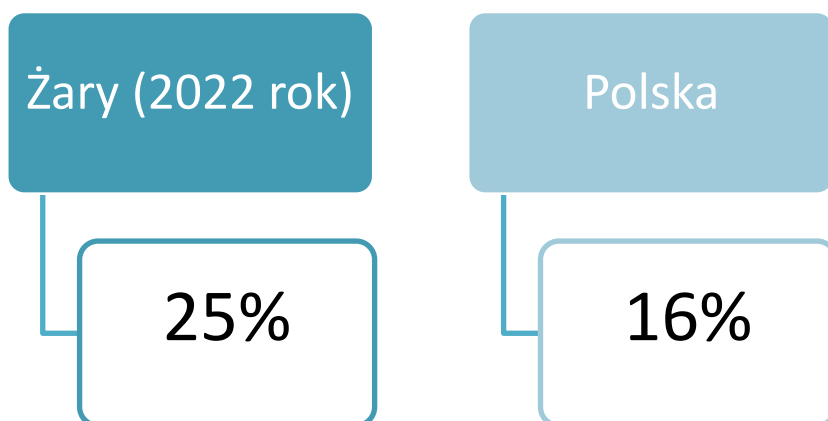
Poniżej przedstawione zostały **wyniki badań lokalnych dotyczących zażywania narkotyków i dopalaczy przez dorosłych mieszkańców Żar**, które porównano do wy-

ników lokalnych z 2018 roku oraz ogólnopolskich, zawartych w „**Raporcie o stanie narkomanii w Polsce 2020**”, przygotowanym przez Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii w 2020 roku.

Z badań ogólnopolskich wynika, że używanie kiedykolwiek substancji psychoaktywnych innych niż alkohol i tytoń to zjawisko deklarowane przez co szóstego badanego (16%). Lokalne badanie przeprowadzone w 2022 roku wśród mieszkańców Żar wykazało, iż po substancje psychoaktywne sięga 25% ankietowanych, a więc różnica między danymi lokalnymi a ogólnopolskimi, kształtuje się na poziomie 9 pp. W diagnozie przeprowadzonej na terenie miasta Żary w 2018 roku, kwestia zażywania tego rodzaju substancji przez respondentów nie podlegała badaniu.

Porównując wyniki badań lokalnych do badań ogólnopolskich można zauważyć, iż problem zażywania substancji psychoaktywnych wśród mieszkańców Żar kształtuje się na wyższym poziomie. Różnica między danymi kształtuje się na poziomie 9 pp.

Rysunek 4. Skala zażywania substancji psychoaktywnych – porównanie wyników badań ogólnopolskich i lokalnych

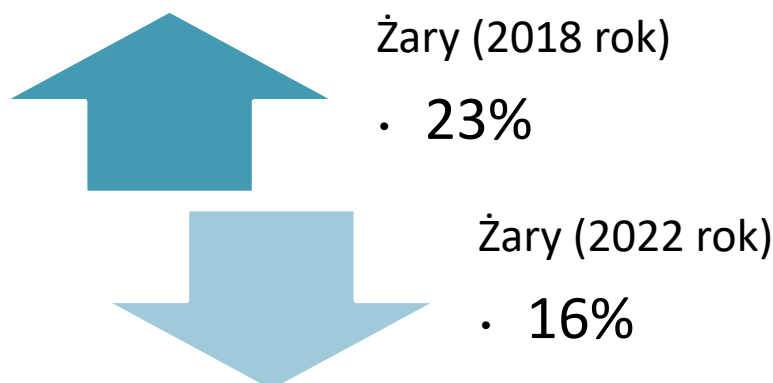

Źródło: opracowanie z Diagnozy sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich

Respondenci z terenu miasta Żary zostali zapytani o znajomość miejsc, gdzie można zakupić substancje psychoaktywne, inne niż alkohol. Jak wynika z badań przeprowadzonych w 2018 oraz 2022 roku, odsetek badanych deklarujących znajomość takich miejsc zmniejszył się na przestrzeni czterech lat o 7 pp.

Porównując wyniki badań lokalnych na przestrzeni ostatnich czterech lat można zauważyć, że deklarowana znajomość miejsc w jakich można pozyskać nielegalne substancje, uległa spadkowi o 7 pp.

Rysunek 5. Znajomość miejsc, gdzie można zakupić nielegalne substancje – porównanie wyników badań lokalnych

Źródło: opracowanie z *Diagnozy* na podstawie lokalnych raportów badawczych

1.1.3. Problem przemocy

Kolejną kwestią, która została poddana porównaniu, był problem przemocy w rodzinie. Wyniki badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców Żar dotyczące przemocy w rodzinie zostały porównane do:

- wyników badań z 2019 roku przedstawionych w raporcie **„Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie”**, opracowanym przez Kantar Polska dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 2019 roku,
- danych przedstawionych w Raporcie Rzecznika Praw Dziecka 2017 **„Przemoc w wychowaniu - czas z tym skończyć!”**.

Wyniki dotyczące postawy ankietowanych wobec stosowania kar fizycznych względem dzieci, przedstawione zostały w wyżej przytoczonym Raporcie Rzecznika Praw Dziecka. Zgodnie z Raportem połowa Polaków (52%) uważa, że są sytuacje kiedy dziecko należy ukarać kłapsem. Pomimo niskiego odsetka osób deklarujących zdecydowaną akceptację (6%), zwraca uwagę fakt, że zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie jedną piątą społeczeństwa polskiego (21%).

Mieszkańcy Żar zostali również zapytani, czy w ich opinii stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci (tak zwany „klaps”) jest dobrą metodą wychowawczą. Z wyników badań lokalnych z 2022 roku wynika, iż pozytywny stosunek do takiej formy kary ma 14% badanych, co oznacza wzrost świadomości społeczności lokalnej Żar w tym zakresie, ponieważ podczas badań z 2018 roku za karami fizycznymi opowiedziało się 16% respondentów. W porównaniu do badań ogólnopolskich jest to w dalszym ciągu wysoki

odsetek, ponieważ zdecydowaną akceptację wykazało tylko 6% ankietowanych z całego kraju.

Pozytywny stosunek do stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci, jako metody wychowawczej zadeklarował w Żarach w roku 2022 wyższy odsetek badanych, niż zadeklarowali to respondenci biorących udział w badaniu ogólnopolskim. Jednakże względem lokalnych badań dostrzegalny jest spadek odsetka aprobatów kar fizycznych o 2 pp.

Rysunek 6. Opinia na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci (tzw. przysłowiowy klaps) – porównanie wyników badań ogólnopolskich i lokalnych (odpowiedzi „Tak”)

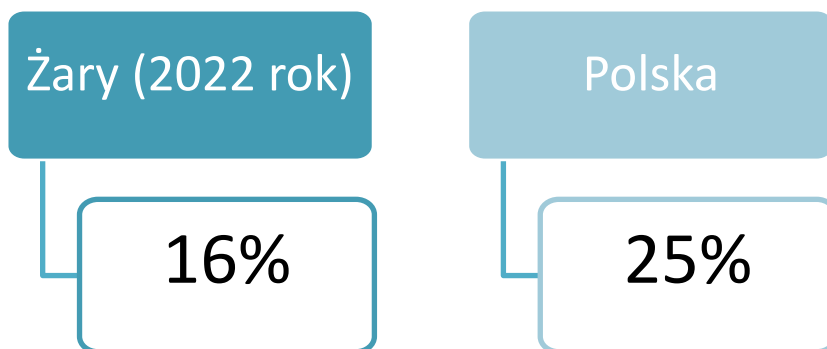

Źródło: opracowanie z *Diagnozy* na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich

Porównaniu do badań ogólnopolskich poddane zostały również dane dotyczące odsetka osób deklarujących **bezpośrednie doświadczenie przemocy**. Do doznania przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem przyznało się 16% badanych mieszkańców Żar, w tym zdecydowana większość z nich wskazała na przemoc psychiczną i fizyczną, która kierowana była przede wszystkim przez partnera/partnerkę oraz osoby nieznanym. Według danych ogólnopolskich, problem przemocy dotknął w zaokrągleniu 25% badanych. Wskazuje to, że skala tego problemu w Mieście występuje na niższym poziomie, niż w całym kraju. W diagnozie przeprowadzonej na terenie miasta Żary w 2018 roku, kwestia doświadczenia przemocy przez respondentów nie była poddana badaniu.

Skala problemu przemocy w Żarach jest niższa w porównaniu do rozpowszechnienia tego problemu wśród wszystkich mieszkańców Polski o 9 pp.

Rysunek 7. Doświadczenie problemu przemocy w rodzinie – porównanie wyników badań ogólnopolskich i lokalnych

Źródło: opracowanie z *Diagnozy sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich*

W przypadku znajomości osób w swoim otoczeniu, które doświadczają przemocy zauważyć można spadek odsetka dorosłych mieszkańców to deklarujących. W 2018 roku w Żarach było to 29% próby badawczej, natomiast w 2022 roku odsetek ten spadł do 22%, tj. o 7 pp. mniej. W odniesieniu do danych ogólnopolskich, wypadają one lepiej niż w mieście w 2018 roku, natomiast gorzej w stosunku do badań z 2022 roku.

W Żarach w 2022 roku mniejszy odsetek badanych deklarował znajomość w swoim otoczeniu osób doświadczających przemocy, niż miało to miejsce na terenie miasta podczas badań w 2018 roku oraz na terenie całej Polski.

Rysunek 8. Znajomość osób w swoim otoczeniu, którzy doświadczają przemocy – porównanie wyników badań ogólnopolskich i lokalnych

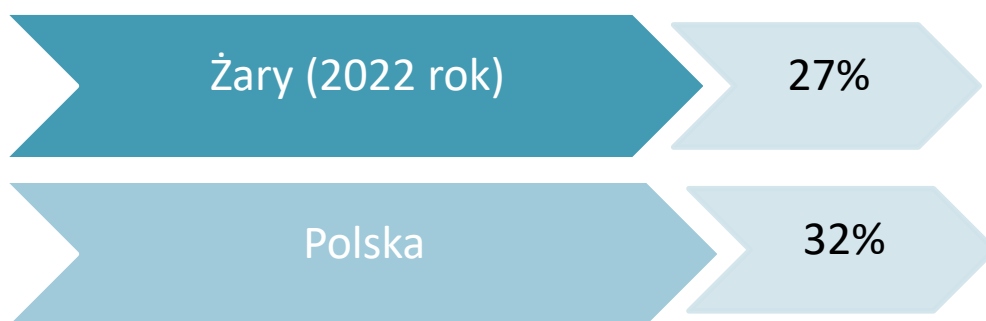
Źródło: opracowanie z *Diagnozy sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich*

1.1.4. Uzależnienia behawioralne

Analiza porównawcza została przeprowadzona również w aspekcie podejmowania się gier na pieniądze. Porównany został odsetek mieszkańców uprawiających hazard w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie. Według przeprowadzonego w 2019 roku ogólnopolskiego badania pn. „*Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019*” w ciągu roku w takich grach uczestniczyło 32% mieszkańców całej Polski. Porównując te dane do wyników badania lokalnego z 2022 roku można zauważyć, że rozpowszechnienie hazardu wśród mieszkańców Żar jest niższe, gdyż w tym okresie w grach na pieniądze uczestniczyło 27% mieszkańców. Różnica w tym zakresie wynosi zatem 5 pp. W diagnozie przeprowadzonej na terenie miasta Żary w 2018 roku, kwestia uczestniczenia w grach hazardowych przez respondentów nie była badana.

Gry hazardowe w Żarach są mniej rozpowszechnione niż na terenie całej Polski, a mieszkańcy rzadziej decydują się na uczestnictwo w grach na pieniądze.

Rysunek 9. Uczestniczenie w grach na pieniądze w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie – porównanie wyników badań ogólnopolskich i lokalnych

Źródło: opracowanie z Diagnozy sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich

1.2. UCZNIOWIE

1.2.1. Spożywanie alkoholu

Kwestie dotyczące dzieci i młodzieży z terenu miasta Żary, związane ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnieniami behawioralnymi, porównano z:

- wynikami badań ogólnopolskich realizowanych w 2019 roku w ramach programu ESPAD. Diagnoza *Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną* miała charakter ogólnopolski,
- danymi z raportu badawczego pn. „*Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci*”, sporządzonym przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę,
- raportem z ogólnopolskiego badania uczniów z 2021 roku – *Nastolatki 3.0*,
- informacją o wynikach kontroli „*Zapobieganie i przeciwdziałanie cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży*” z 2017 roku,
- rezultatami wynikającymi z „*Diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych na terenie miasta Żary*” z 2018 roku.

Alkohol jest wśród młodzieży, podobnie jak wśród dorosłej części społeczeństwa, najpopularniejszą używką. Analogicznie sytuacja przedstawia się w Żarach – po alkohol **kiedykolwiek w życiu** sięgnęło 49% młodych mieszkańców miasta. W 2018 roku odsetek ten wyniósł 49%¹, co oznacza niezmienny poziom na przestrzeni ostatnich 4 lat. Porównując te dane do wyników ogólnopolskich można zauważyć pozytywną tendencję – w Żarach alkohol spożywał znacznie mniejszy odsetek uczniów, niż ma to miejsce w Polsce. Z badań ESPAD wynika bowiem, że alkohol kiedykolwiek w życiu piło 86% uczniów naszego kraju.

Odsetek uczniów pijących alkohol kiedykolwiek w życiu w Żarach jest niższy, niż w Polsce. W porównaniu do 2018 roku w 2022 roku w Żarach odsetek uczniów sięgających po alkohol pozostał na tym samym poziomie.

Rysunek 10. Spożycie alkoholu przez uczniów kiedykolwiek w życiu – porównanie wyników badań ogólnopolskich i lokalnych

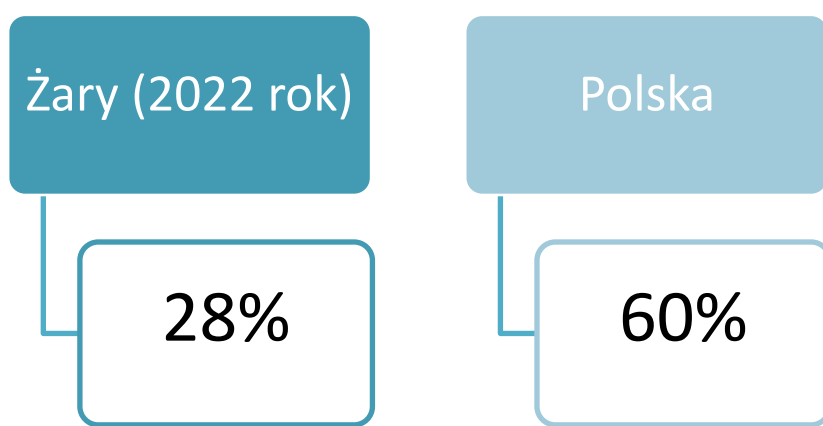
Źródło: opracowanie z *Diagnozy* sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich

¹ Średnia uzyskana z czterech grup wiekowych uczniów, odpowiadających na pytanie.

Według badania przeprowadzonego w 2022 r. odsetek żarskich **dzieci i młodzieży sięgających po alkohol w ciągu ostatnich 30 dni** przed badaniem wyniósł - 28% ankietowanych (spośród całej próby badawczej, tj. 1 913 osób). W skali ogólnopolskiej wyniki pokazały natomiast, że po alkohol sięgało 60% dzieci i młodzieży. Różnica między wynikami badań ogólnopolskich, a wynikami badań lokalnych wynosi więc 32 pp.

W porównaniu do badań ogólnopolskich, znacznie mniejszy odsetek uczniów w Żarach sięgnął po alkohol w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem.

Rysunek 11. Skala spożywania alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem – porównanie wyników badań ogólnopolskich i lokalnych

Źródło: opracowanie z Diagnozy sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich

Trzecią analizowaną kwestią związaną ze spożywaniem alkoholu, była **dostępność napojów alkoholowych dla dzieci i młodzieży w ich środowisku lokalnym**. Na łatwość zakupu alkoholu w mieście Żary w 2022 roku wskazała ponad połowa uczniów (52%). Z badań ogólnopolskich wynika natomiast, że zdobycie alkoholu (średnia liczba odpowiedzi oceniających zdobycie piwa jako łatwe i bardzo łatwe) byłoby łatwe dla 83%. Na terenie Żar zauważalny jest wzrost w zakresie uczniów deklarujących łatwość zdobycia alkoholu z 27%² w 2018 roku do 52% w 2022 roku.

Na podstawie porównania wyników badań realizowanych w Żarach do badań realizowanych w całej Polsce można zauważyć, że uczniowie z miasta mają większą trudność w zdobyciu alkoholu. W porównaniu do 2018 roku, odsetek uczniów z Żar deklarujących łatwość w dostępie do napojów alkoholowych wzrósł o 25 pp.

² Średnia uzyskana z czterech grup wiekowych uczniów, po zsumowaniu odpowiedzi „bardzo łatwo, każdy może kupić” oraz „raczej łatwo, nie ma z tym większych problemów”.

Rysunek 12. Dostępność alkoholu dla uczniów – porównanie wyników badań ogólnopolskich i lokalnych

Źródło: opracowanie z Diagnozy sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich

1.2.2. Narkotyki

Z wyników ogólnopolskiego badania ESPAD realizowanego w 2019 roku wynika, że **po substancje psychoaktywne kiedykolwiek w życiu** (dokładnie marihuanę) sięgnęło 29% uczniów. Dzięki realizacji badań wśród uczniów w Żarach w 2018 roku, można stwierdzić, że po substancje psychoaktywne kiedykolwiek w życiu sięgnęło 7% młodych mieszkańców, z kolei w 2022 roku odsetek ten wzrósł do 12%.

Porównanie wyników badań wskazuje na negatywną tendencję, bowiem wskaźnik uczniów zażywających substancje psychoaktywne w Mieście na przestrzeni lat 2018-2022 uległ wzrostowi o 5 pp. Pozytywny jest natomiast fakt, że jest on znacznie niższy od wskaźnika uczniów zażywających takie substancje w całej Polsce.

Rysunek 13. Uczniowie zażywający substancje psychoaktywne kiedykolwiek w życiu – porównanie wyników badań ogólnopolskich i lokalnych

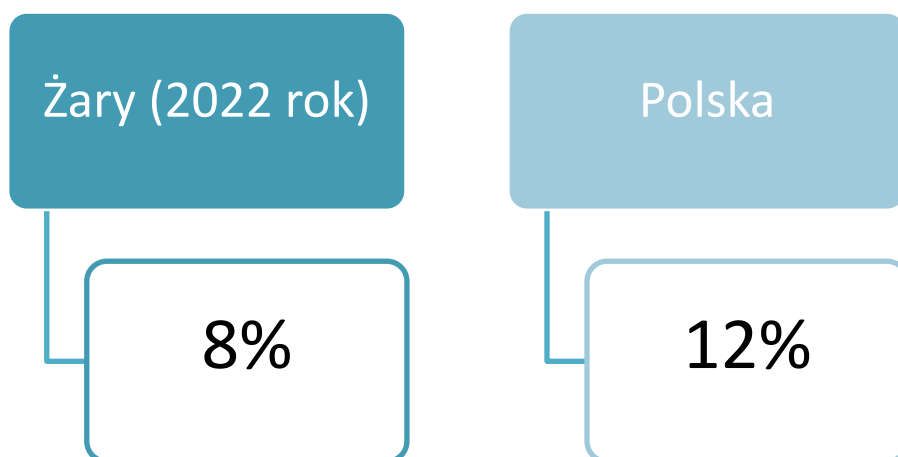

Źródło: opracowanie z Diagnozy sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich

Zestawieniu poddany został również odsetek dzieci i młodzieży **sięgających po substancje psychoaktywne w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem**. W Żarach z badania przeprowadzonego w 2022 roku, narkotyki/dopalacze w tym okresie zażywało 8% ankietowanych (spośród całej próby badawczej, tj. 1 913 osób). W skali ogólnopolskiej wyniki pokazały natomiast, że narkotyki zażywało 12% młodzieży (zażywanie marihuany jako najpopularniejszej substancji wśród badanych). Różnica między wynikami badań ogólnopolskich, a wynikami badań lokalnych wynosi więc 4 pp.

W porównaniu do badań ogólnopolskich, mniejszy odsetek uczniów w Żarach sięgnął po substancje psychoaktywne w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem.

Rysunek 14. Skala zażywania narkotyków/dopalaczy w ciągu ostatnich 30 przed badaniem – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań regionalnych i lokalnych

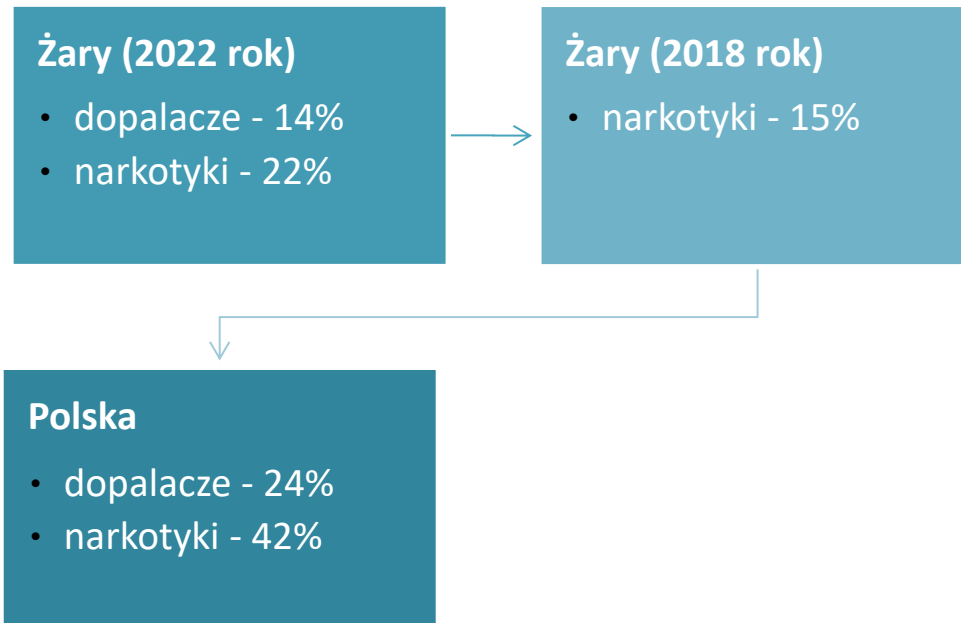
Źródło: opracowanie z diagnozy sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich

W kwestii **dostępności nielegalnych substancji psychoaktywnych** dla dzieci i młodzieży w całej Polsce wyniki kształtują się następująco: zdobycie narkotyków (dokładnie marihuany) jest łatwe łącznie dla 42%, a zdobycie dopalaczy jest łatwe dla 24%. Wyniki badań realizowanych w Żarach w 2022 roku pokazały, że zdobycie narkotyków nie stanowi problemu dla 22% uczniów, z kolei w przypadku dopalaczy dla 14%. Porównanie badań przeprowadzonych na terenie Żar w 2018 i 2022 roku, pozwala stwierdzić, że dostęp do narkotyków wzrósł o 7 pp., natomiast w przypadku dopalaczy nie były one brane pod uwagę podczas badań w 2018 roku.

Porównując wyniki badań można zauważyć, że względem badań ogólnopolskich dostępność narkotyków i dopalaczy dla dzieci i młodzieży jest w Żarach trudniejsza,

W stosunku do badań przeprowadzonych w roku 2018 obserwuje się w 2022 r. wzrost dostępu do narkotyków.

Rysunek 15. Dostępność nielegalnych substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych

Źródło: opracowanie z *Diagnozy sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich*

1.2.3. Przemoc

Porównaniu poddane zostały kwestie związane z **przemocą rówieśniczą, przemocą w rodzinie oraz cyberprzemocą**. Do porównania wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów z Żar dotyczącego przemocy w rodzinie oraz przemocy rówieśniczej wykorzystano wyniki badania realizowanego w 2018 roku i przedstawionego w „**Ogólnopolskiej diagnozie skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci**” Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę. Jest to pierwsze polskie badanie wiktyimizacji dzieci i młodzieży przeprowadzone na reprezentatywnej próbie nastolatków w wieku od 11 do 17 lat.

Według przeprowadzonego w 2018 roku badania ogólnopolskiego, **przemocy ze strony rówieśników kiedykolwiek w życiu** doświadczyło 57% badanych. Z diagnozy zrealizowanej w 2022 roku wśród uczniów z Żar wynika, że przemocy ze strony rówieśników doświadczyło 22% (spośród wszystkich badanych uczniów, tj. 1 913 osób), z kolei podczas badania przeprowadzonego w mieście w 2018 roku - 49% uczniów zadeklarowało doświadczenie przemocy w szkole.

Odsetek uczniów, którzy doświadczyli przemocy rówieśniczej w Żarach w 2022 roku jest w porównaniu do odsetka uczniów w całej Polsce niższy o 35 pp., z kolei względem badania przeprowadzonego w mieście w 2018 roku różnica wynosi 27 pp. Dostrzec można zatem spadek skali przemocy rówieśniczej w Żarach na przestrzeni ostatnich czterech lat.

Rysunek 16. Skala przemocy rówieśniczej – porównanie wyników badań ogólnopolskich i lokalnych.

Źródło: opracowanie z *Diagnozy sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich*

Rozpatrując kwestię **przemocy ze strony dorosłych** w skali ogólnopolskiej można zauważyć, że w całym kraju przemocy kiedykolwiek w życiu doznało średnio 41% uczniów. Dotyczy to przemocy ze strony bliskich dorosłych, których sprawcami najczęściej byli rodzice. W przypadku badań prowadzonych na terenie Żar klaruje się obraz mniejszej skali przemocy w rodzinie, gdyż doświadczenie przemocy ze strony mamy lub taty zadeklarowa-

ło łącznie 10% (spośród wszystkich badanych uczniów, tj. 1 913 osób). Różnica wynosi zatem aż 31 pp.

Na terenie Żar odnotowuje się znacznie niższą skalę problemu przemocy w rodzinie, niż ma to miejsce w całej Polsce.

Rysunek 17. Doświadczenie przemocy ze strony dorosłych – porównanie wyników badań ogólnopolskich i lokalnych

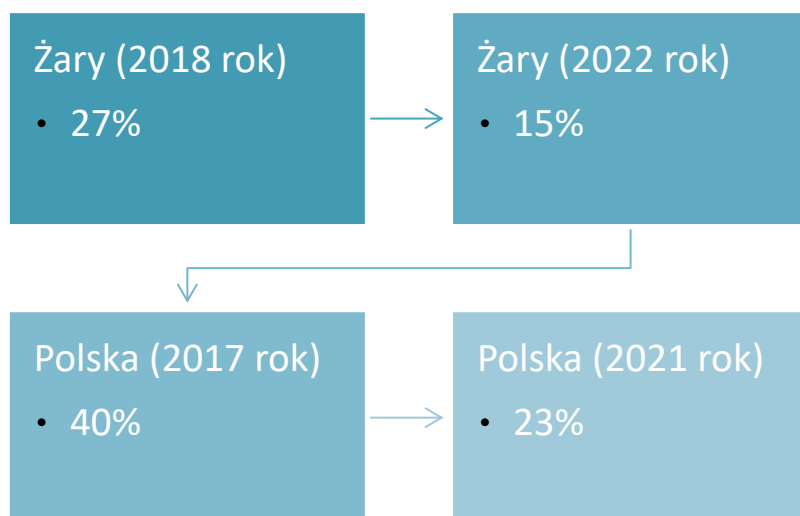
Źródło: opracowanie z Diagnozy sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich

Analiza porównawcza wyników badania przeprowadzonego w Mieście dokonana została również w **aspekcie skali cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży**. Wyniki ogólnokrajowego badania w tym obszarze przedstawione zostały m.in. w Raporcie Najwyższej Izby Kontroli z 2017 roku **„Zapobieganie i przeciwdziałanie cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży”**. Wynika z nich, iż z cyberprzemocą zetknęło się średnio 40% uczniów. Najnowsze badania w tym obszarze pochodzą z ogólnopolskiego badania uczniów z 2021 roku pn. **„Nastolatki 3.0”**. Na ich podstawie odsetek uczniów doświadczających kiedykolwiek cyberprzemocy ukształtował się na poziomie 23%. Dostrzegalny jest zatem spadek w tym zakresie o 17 pp. Odpowiedzi udzielone przez uczniów żarskich szkół ukształtowały się na znacząco niższym poziomie, gdyż do doznania cyberprzemocy przyznało się 15%³ dzieci w 2022 roku oraz 27% podczas badania zrealizowanego w 2018 roku (wartość odsetka dotyczy „hejtu” jako najczęściej doświadczanej formy cyberprzemocy przez uczniów z Żar).

Skala występowania problemu cyberprzemocy w 2022 roku wśród uczniów szkół znajdujących się na terenie Żar jest znacząco niższa, niż w przypadku całej Polski, a różnica wynosi aż 25 pp. Na przestrzeni ostatnich czterech lat w Mieście dostrzegalny jest również spadek skali tego problemu, tak samo jak miało to miejsce na terenie całego kraju.

³ Odsetek badanych uczniów, którzy doświadczyli cyberprzemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem.

Rysunek 18. Skala cyberprzemocy – porównanie wyników badań ogólnopolskich do wyników badań lokalnych

Źródło: opracowanie z Diagnozy sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich

1.2.4. Urządzenia elektroniczne i Internet

W dalszej kolejności porównaniu została poddana **częstotliwość korzystania z urządzeń elektronicznych**. Porównaliśmy odsetek uczniów poświęcających na korzystanie z urządzeń elektronicznych znaczną ilość czasu w **ciągu dnia, tj. powyżej 5-6 godzin**. Według realizowanego w 2019 roku ogólnopolskiego badania ESPAD, w typowym dniu roboczym 6 godzin i więcej poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych 19% badanych. Porównując te dane do wyników badań przeprowadzonych wśród uczniów na terenie miasta Żary w 2022 roku, można zauważyć, iż na korzystanie z urządzeń elektronicznych powyżej 5 godzin dziennie poświęca w ciągu dnia 37% uczniów (spośród wszystkich badanych, tj. 1 913 osób). Jest to więc wartość znacznie większa od wartości w całej Polsce.

Średni odsetek uczniów poświęcających czas na korzystanie z urządzeń elektronicznych powyżej 5 godzin wyniósł w Żarach w 2018 roku 26% – oznacza to wzrost na przestrzeni czterech lat o 11 pp. Znaczny wzrost wynikać może z trwającej od 2020 roku pandemii koronawirusa i związanej z nią izolacji.

Na korzystanie z urządzeń elektronicznych znaczne ilości czasu, tj. powyżej 5-6 godzin, poświęca większa liczba uczniów w mieście Żary, niż ma to miejsce w całej Polsce. Odsetek ten wzrósł w Mieście o 11 pp. na przestrzeni lat 2018-2022, co może mieć ścisły związek z pandemią koronawirusa.

Rysunek 19. Korzystanie z urządzeń elektronicznych powyżej 5-6 godzin dziennie – porównanie wyników badań ogólnopolskich i lokalnych

Źródło: opracowanie z *Diagnozy sporządzone na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich*

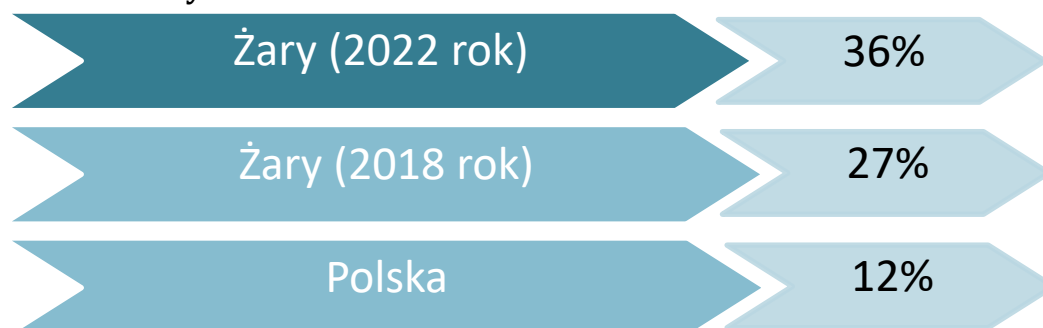
1.2.5. Hazard

Kolejnym z obszarów poddanych analizie porównawczej był problem uprawiania hazardu przez żarskich uczniów. Jak wynika z *Diagnozy* przeprowadzonej w 2018 roku, kontakt z grami na pieniądze miało 27%⁴ badanych, natomiast w 2022 roku badanie wykazało znaczący wzrost odsetka dzieci podejmujących zachowania hazardowe - 36%, co oznacza wzrost o 9 pp. w omawianym okresie. Należy nadmienić, że wartość z 2022 roku dotyczy odsetka badanych podejmujących się gier hazardowych w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed przystąpieniem do badania.

W przypadku dzieci i młodzieży z całej Polski, dostrzegalny jest zdecydowanie niższy odsetek uczniów grających w gry na pieniądze, niż ma to miejsce na terenie Żar (o 24 pp.).

Odsetek uczniów, którzy podejmowali się gier hazardowych w Żarach w 2022 roku jest w porównaniu do odsetka uczniów w całej Polsce wyższy o 24 pp. Z kolei względem badania przeprowadzonego w mieście w 2018 roku wzrósł o 9 pp.

Rysunek 20. Uczestnictwo w grach hazardowych – porównanie wyników badań ogólnopolskich i lokalnych

Źródło: opracowanie z *Diagnozy na podstawie raportów badawczych lokalnych i ogólnopolskich*

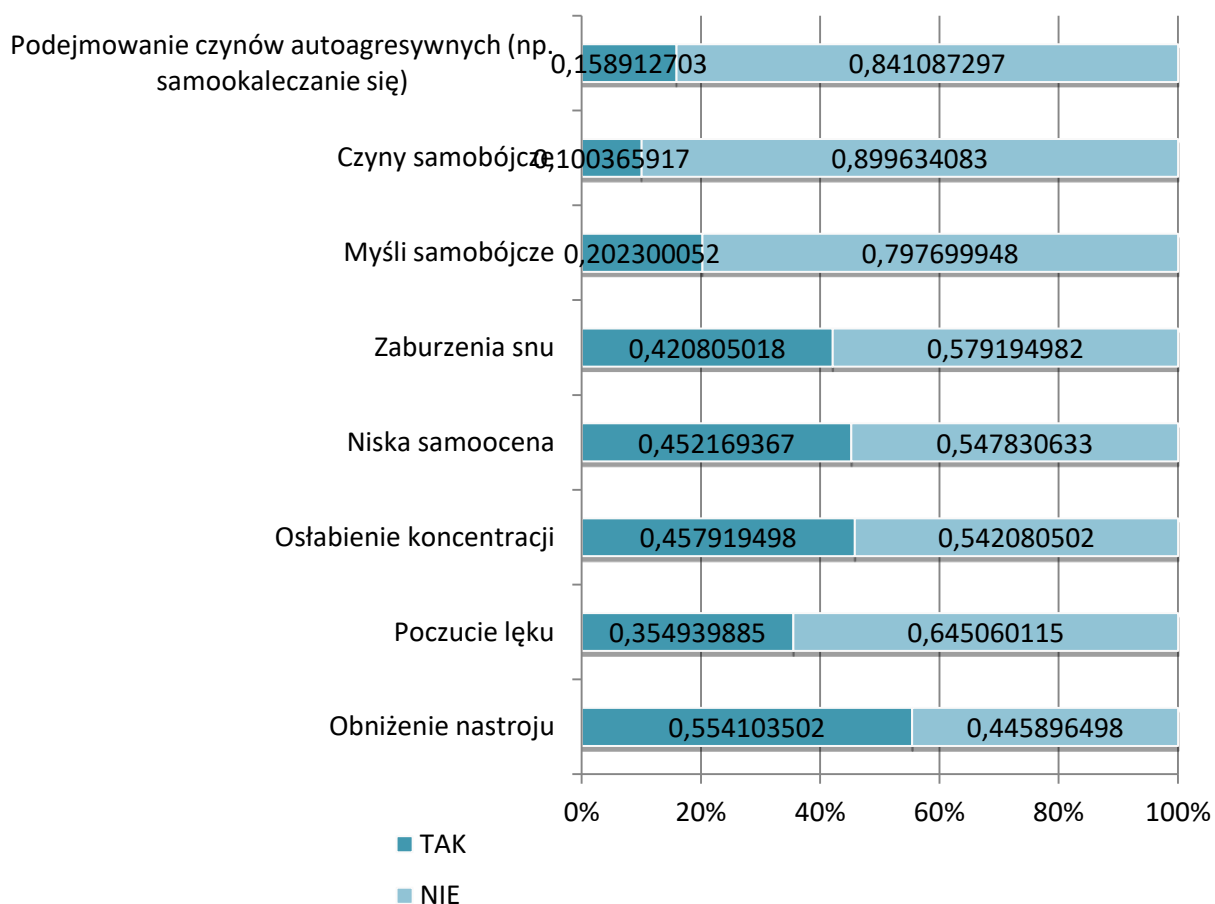
⁴ Średnia uzyskana z czterech grup wiekowych uczniów, odpowiadających na pytanie „Czy kiedykolwiek grałeś na automatach (takich, gdzie wygraną są pieniądze)?”.

1.2.6. Zdrowie

Identyfikacja problemów zdrowia psychicznego i negatywnych stanów wśród uczniów żarskich szkół była kolejnym z obszarów objętych badaniem i dotyczyła okresu 12 miesięcy poprzedzających badanie. Na podstawie udzielonych odpowiedzi należy stwierdzić, że znaczna część respondentów w tym okresie doznała obniżenia nastroju (55%), osłabienia koncentracji (46%) oraz miała niską samoocenę (45%). Powszechnym zjawiskiem wśród dzieci i młodzieży były również zaburzenia snu (42%) oraz poczucie lęku (35%).

Co piąty ankietowany przyznał również, że w ciągu roku poprzedzającego badanie nachodziły go myśli samobójcze (20%). Dodatkowo, 10% uczniów przyznało się do podejmowania czynów autoagresywnych, jak samookaleczenie, ranienie się, itp., a odsetek 16% badanych podjął się działań zmierzających do odebrania sobie życia.

Wykres 1. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Ciebie takie stany jak: (N=1 913)

1.3. WNIOSKI Z BADANIA ANKIETOWEGO

1.3.1. SPOŻYWANIE ALKOHOLU

Biorąc pod uwagę wyniki badań przeprowadzonych wśród uczniów z terenu miasta Żary, można stwierdzić, że problem spożywania alkoholu jest wśród młodych mieszkańców Żar widoczny i domaga się podejmowania systematycznych działań profilaktycznych.

Z zebranych danych wynika, że **bezpośredni kontakt z alkoholem miał niemal co drugi uczeń**, a część z nich sięgnęła po niego więcej niż jednokrotnie oraz spożywa go regularnie. Konsumpcja napojów alkoholowych jest **równie częstym zjawiskiem w przypadku dziewcząt jak i chłopców**, i **wzrasta wraz z wiekiem respondentów**. W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem po alkohol sięgnęła ponad połowa ankietowanych uczniów mających za sobą pierwszy kontakt z alkoholem, jednakże pozytywnym wnioskiem z badania jest to, że byli to w większości pełnoletni respondenci. Badani głównie byli alkoholem częstowani, ale warto również zwrócić uwagę na to, że **rodzice niejednokrotnie uczestniczyli w inicjacji alkoholowej uczniów**. Zauważono również stosunkowo niski wiek inicjacji alkoholowej. Warte uwagi jest również to, że niektórzy uczniowie nie **zdają sobie sprawy ze szkodliwości alkoholu** dla zdrowia, a duża część z nich uznaje alkohol za **łatwo dostępny** na terenie Miasta.

W porównaniu do badań ogólnopolskich, zjawisko sięgania po alkohol przez dzieci i młodzież w Żarach **kształtuje się na zdecydowanie korzystniejszym poziomie**. Również w zakresie dostępności do alkoholu dla osób nieletnich, Żary wypadają lepiej niż cała Polska. Niepokojący może być natomiast deklarowany **wzrost dostępności alkoholu** na terenie Miasta, na przestrzeni ostatnich 4 lat.

Biorąc pod uwagę wyniki badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców Miasta, można stwierdzić, że problem spożywania alkoholu wśród mieszkańców Żar występuje w **stosunkowo umiarkowanym natężeniu** – spożywanie alkoholu zadeklarowała połowa respondentów. Część spośród nich sięga po niego w sposób ryzykowny lub szkodliwy, z kolei co czwarty badany zadeklarował **abstynencję** oraz **picie okazjonalne**.

Pod względem płci, **większy odsetek osób sięgających po alkohol stanowią mężczyźni**, natomiast w zakresie wieku, są to przede wszystkim **respondenci poniżej 25 roku życia**. Niepokojący jest fakt, że 11% ankietowanych w wieku 46-55 lat sięga po napoje alkoholowe **codziennie**, co może wskazywać na uzależnienie, bądź użytkowanie alkoholu w sposób szkodliwy w tej grupie wiekowej. Badanie wykazało również występujący na terenie Miasta problem **prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości**, a także **wykonywania obowiązków w pracy pod wpływem alkoholu**, jednakże dotyczy to nieznanego odsetka ankietowanych. Pozytywny jest fakt, że zdecydowana większość respondentów ma **świadomość** na temat szkodliwości alkoholu oraz jego negatywnego wpływu na rozwój dziecka w okresie prenatalnym.

1.3.2. PROBLEM NARKOTYKOWY

Uczniowie z terenu miasta Żary zdecydowanie **rzadziej deklarują sięganie po substancje psychoaktywne**, inne niż alkohol w porównaniu do uczniów z całego kraju. Na przestrzeni ostatnich 4 lat w Żarach dostrzegalny jest **nieznaczny wzrost w tym zakresie**. Dostępność do tego rodzaju substancji, jest zdecydowanie mniejsza niż w całym kraju. Względem badania przeprowadzonego w Żarach w 2018 roku, dostrzegalny jest **wzrost deklarowanej łatwości w zdobyciu narkotyków**.

W tym przypadku konieczne jest kontynuowanie działań profilaktycznych w zakresie szkodliwości narkotyków/dopalaczy, regularne monitorowanie zjawiska stosowania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież na terenie Miasta, przy udziale placówek szkolnych, a także zwiększenie działań Policji w zakresie przeciwdziałania dystrybucji narkotyków na terenie Miasta.

Problem narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców Żar dotyczy **co czwartego badanego**. W stosunkowo niskim natężeniu, gdyż 17% respondentów przyznało się do zażycia ich **jednokrotnie**. Do sięgnięcia kiedykolwiek po tego rodzaju substancje, przyznał się **nieznacznie większy odsetek mężczyzn, niż kobiet**, a pod względem wieku są to przede wszystkim **osoby do 25 roku życia**. Wnioskiem, który należy szczególnie wziąć pod uwagę jest stosunkowo wysoki odsetek mieszkańców **znających miejsca w Żarach, gdzie może kupić takie substancje** (16%). Pozytywny jest fakt, że badani w większości **mają wiedzę** na temat negatywnych konsekwencji zażywania substancji psychoaktywnych.

1.3.3. PROBLEM PRZEMOCY

Problem przemocy rówieśniczej **występuje wśród części badanych uczniów z miasta Żary** i wobec tego konieczne jest rozszerzenia działań profilaktycznych.

Średnio co trzeci badany uczeń deklarował **doświadczenie, jak i stosowanie przemocy**. **Większy odsetek dotyczył chłopców, niż dziewczynek**. Dominującą formą przemocy jest **przemoc psychiczna**, kierowana głównie wobec **rówieśników**. Dostrzegalnym problemem jest również **cyberprzemoc**, jednakże jej skala wśród uczniów z terenu miasta nie osiąga dużych rozmiarów. **Problem przemocy domowej** dotyczy, średnio co czwartego badanego młodego mieszkańca.

W planowaniu działań profilaktycznych powinno się uwzględnić kwestie rozwiązywania konfliktów w sposób konstruktywny.

Skala przemocy rówieśniczej w Żarach uległa **pozytywnej tendencji**, ponieważ na przestrzeni ostatnich 4 lat znacznie się zmniejszyła. Również względem danych ogólnopolskich kształtuje się ona na znacznie korzystniejszym poziomie. W przypadku **przemocy doznawanej ze strony dorosłych** – przede wszystkim rodziców – odsetek uczniów deklarujących takie sytuacje był niewielki, a w stosunku do całego kraju – mniejszy aż o 31 pp. Pozytywny jest również fakt **zmniejszenia się skali cyberprzemocy**,

w porównaniu do badań przeprowadzonych w mieście w 2018 roku oraz badań ogólnopolskich.

Problem związany z przemocą, badany wśród dorosłych mieszkańców miasta występuje na **stosunkowo umiarkowanym poziomie**. Należy zwrócić uwagę na fakt, że jako sprawców przemocy najczęściej wskazywano **partnera/partnerkę** oraz **osobę nieznaną**.

Najczęściej stosowanym rodzajem przemocy jest **przemoc psychiczna i fizyczna**.

W zakresie różnic wiekowych i płciowych, **niedostrzegalne są konkretne zależności**.

Średnio co piąty ankietowany zadeklarował **znajomość w swoim otoczeniu kogoś kto doświadcza przemocy domowej** – może to poniekąd świadczyć o funkcjonowaniu w społeczności lokalnej, tzw. „zmowy milczenia”, bądź też ukrywaniu zachowań przemocowych w środowiskach rodzinnych.

Przy planowaniu działań profilaktycznych powinno się zwrócić szczególną uwagę na kwestię stosowania kar fizycznych jako metody wychowawczej, ponieważ aż 14% badanych ma do nich pozytywny stosunek, a średnio co trzeci nie potrafił udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

1.3.4. UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE

Badania wykazały, że z **urządzeń elektronicznych codziennie korzysta** większość badanych młodych mieszkańców miasta. Biorąc pod uwagę różnice w zakresie **płci – nie są one dostrzegalne**, jednakże pod względem wieku należy zauważyć, że czas poświęcony na korzystanie z urządzeń elektronicznych, wzrasta wraz z wiekiem respondentów.

Co drugi ankietowany deklaruje **doświadczenie negatywnych konsekwencji tj.**

kłopotów z zasypianiem oraz pogorszenia stanu zdrowia, wynikających z korzystania z urządzeń elektronicznych. Względem całej Polski oraz danych z 2018 roku

z przeprowadzonego badania lokalnego, **znacznie większy** odsetek dzieci i młodzieży poświęca na korzystanie z tego rodzaju urządzeń powyżej 5 godzin w ciągu dnia.

W celu przeciwdziałaniu uzależnieniu od tego rodzaju urządzeń i Internetu miejskie działania w zakresie profilaktyki przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym, należy nakierować przede wszystkim na ograniczenie **nadmiernego korzystania z takich urządzeń**.

Problem **nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych** dotyczy również 4% badanych dorosłych mieszkańców miasta. Stwierdzili oni, iż poświęcają na to powyżej 5 godzin dziennie (z wyłączeniem pracy), w tym przede wszystkim **kobiety i osoby do 25 roku życia**. Całościowa analiza materiału badawczego pozwala stwierdzić, że problem związany z nadmiernym korzystaniem z urządzeń elektronicznych **nie przybiera w grupie badanych mieszkańców Żar znaczących rozmiarów**. Część badanych nie korzysta w ogóle z tego rodzaju urządzeń lub nie korzysta z nich codziennie, co może wiązać się ze

stosunkowo wysokim odsetkiem osób po 50 roku życia, biorących udział w badaniu. Warto jednak zwrócić uwagę na to, że znaczna część badanych mieszkańców deklaruje, że zdarza im się korzystać z urządzeń elektronicznych/Internetu **dłużej niż wstępnie zakładali**. Jest to przesłanką do monitorowania tego zjawiska wśród osób dorosłych, zamieszkujących w Żarach.

Średnio co czwarty mieszkaniec Żar biorący udział w badaniu miał styczność z **grami hazardowymi**, w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem, jednakże większość z nich podejmowała się tego do 5 razy. Granie lub obstawianie gier na pieniądze jest nieco bardziej rozpowszechnione wśród **mężczyzn**, a największy odsetek osób podejmujących się tego jest **w grupie wiekowej 56-65 lat**. Można wnioskować, że hazard **nie stanowi istotnego problemu na terenie miasta**.

1.3.5. ZDROWIE

Kwestie zdrowotne u dzieci i młodzieży szkolnej zarówno w zakresie zdrowia psychicznego oraz fizycznego, zostały ocenione przez uczniów na **stosunkowo zadowalającym poziomie**. Pochylić należy się jednak nad **zdrowiem psychicznym**, które zostało ocenione jako złe i bardzo złe przez co piątego badanego (w przypadku zdrowia fizycznego było to 9%). Istotnym wnioskiem płynącym z badania jest również fakt, że **negatywnie stan swojego zdrowia psychicznego oceniali przede wszystkim dziewczynki** – wskazała na to co trzecia respondentka. Wzrost zaburzeń w zakresie zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży na terenie miasta, może pociągać za sobą **myśli, bądź działania suicydalne**. Co piąty ankietowany uczeń zadeklarował, że w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem miał myśli samobójcze, co dziesiąty podejmował się czynów samobójczych, z kolei 16% – czynów autoagresywnych.

Powyższe wskazuje na konieczność rozwinięcia interwencji kryzysowej oraz poradnictwa psychologicznego i psychiatrycznego, w szczególności w zakresie wsparcia dzieci i młodzieży.

1.3.6. SPRZEDAŻ NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych badanie **nie wykazało znacznie występującego w mieście problemu sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim oraz nietrzeźwym** (do takiej sytuacji przyznało się po 5% badanych w obydwu przypadkach). Zdaniem sprzedawców dochodzi jednak często do **prób zakupu napojów alkoholowych** przez osoby mające mniej niż 18 lat oraz przez osoby nietrzeźwe. Przez blisko co drugiego respondenta zauważalny jest **wzrost poziomu spożycia alkoholu** przez mieszkańców miasta na przestrzeni ostatnich kilku lat. Zbliżony odsetek odpowiedzi dotyczy również **wzrostu sprzedaży alkoholu występującego w pojemności 100 ml**.

Wśród części badanych sprzedawców występuje **konieczność podnoszenia wiedzy na temat ustawowych zakazów sprzedaży alkoholu**.

2. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH - MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE UDOSTĘPNIONE PRZEZ INSTYTUCJE I PODMIOTY LOKALNE WŁĄCZONE W OBSZAR PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH NA w latach 2020 - 2022.

2.1. Dostępność napojów alkoholowych

Celem zdiagnozowania dostępności napojów alkoholowych w Żarach ocenie poddano trzy ostatnie lata, tj. 2020, 2021 i 2022 rok. Jako indeks pomiaru przyjęto przede wszystkim ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych zlokalizowanych na terenie miasta oraz liczbę mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży. Ponadto analizie poddano ilość zezwoleń na sprzedaż alkoholu wydanych w ww. okresie.

Na podstawie otrzymanych danych ustalono, że w badanym okresie liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Żar wzrosła o 11 dodatkowych punktów, w tym o 5 punktów do spożycia w miejscu sprzedaży (gastronomia) i o 2 punkty do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklep).

Wykres nr 2. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Żarach

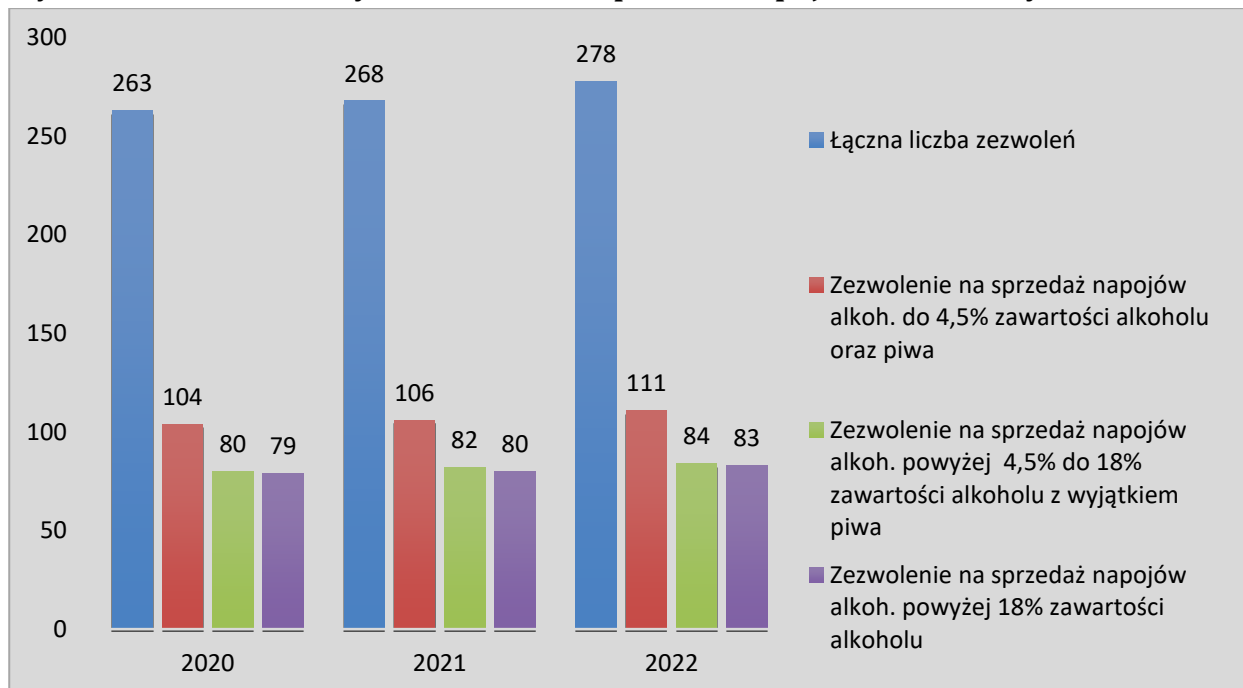

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Wydziału Polityki Gospodarczej i Promocji Urzędu Miejskiego w Żarach

Obserwowany w Żarach wzrost liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych do spożycia na miejscu jest skutkiem sukcesywnego uchylania restrykcji skierowanych do gastronomii w okresie pandemii covid 19.

W okresie od roku 2020 do 2022 wzrosła również liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, w tym: na sprzedaż napojów alkoholowych do 4,5% o 7 zezwoleń, powyżej 4,5% do 18% i powyżej 18% o 4 zezwolenia.

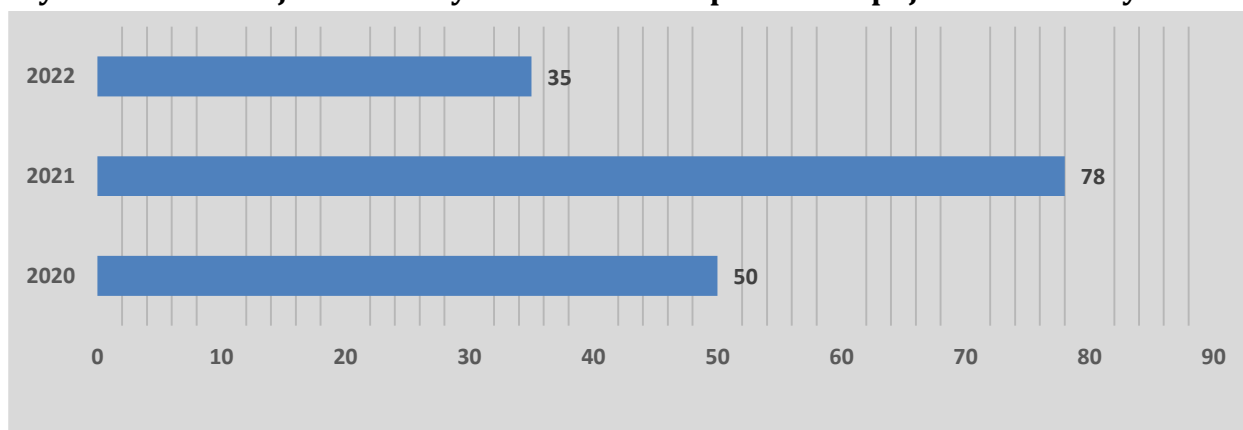
Wykres nr 3. Ilość ważnych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Wydziału Polityki Gospodarczej i Promocji Urzędu Miejskiego w Żarach

Oprócz zezwoleń stałych, na terenie gminy wydawane są również zezwolenia jednorazowe na sprzedaż alkoholi niskoprocentowych rzemieślniczych. Sprzedaż miała miejsce na organizowanych przez miasto imprezach cyklicznych, takich jak „Targi śniadaniowe”, „Jarmark miodu i wina”, „Jarmark Bożonarodzeniowy”. Najniższą liczbę wydanych tego typu zezwoleń obserwujemy w roku 2022.

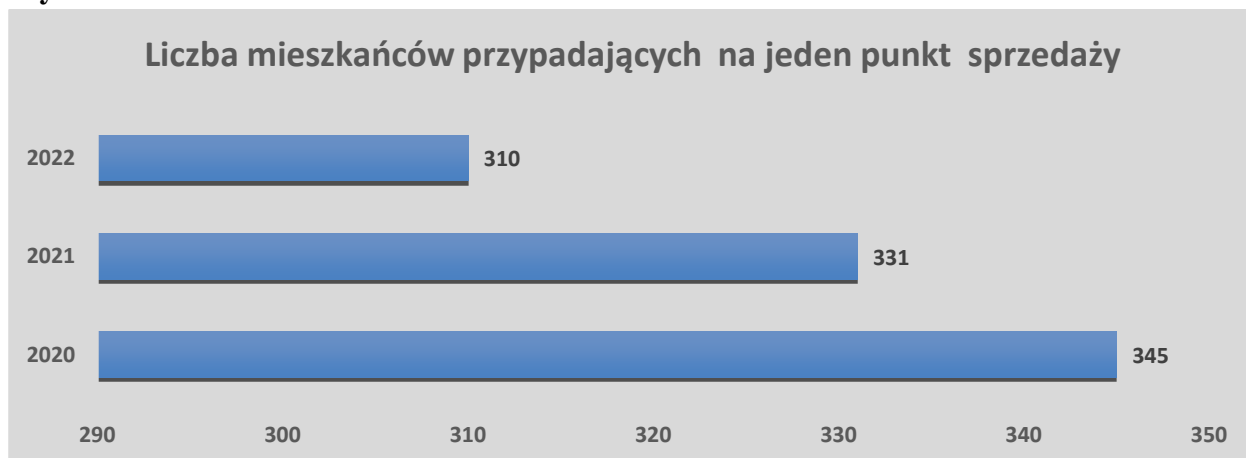
Wykres nr 4. Ilość jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Wydziału Polityki Gospodarczej i Promocji Urzędu Miejskiego w Żarach

Na przestrzeni roku 2020-2022 wzrosła liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz punktów sprzedaży, co między innymi wywołało skutek spadku liczby mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych. Efektem spadku jest również migracja mieszkańców naszego miasta.

Wykres nr 5.

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Wydziału Polityki Gospodarczej i Promocji Urzędu Miejskiego w Żarach

2.2. Terapia leczenia odwykowego

Obowiązująca ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zawęży krąg podmiotów, które są uprawnione do prowadzenia leczenia odwykowego. Podmiotami tymi są publiczne i niepubliczne zakłady lecznicze wpisane do rejestru podmiotów wykonujących działalność leczniczą.

Na terenie miasta terapię leczenia odwykowego od alkoholu i narkotyków prowadzą dwa Niepubliczne Zagłady Opieki Zdrowotnej, tj. Ośrodek Terapeutyczny „PROFIL” i Poradnia Zdrowia Psychicznego „ANIMA”.

Na poniższym wykresie wskazano liczbę osób objętych terapią w latach 2020-2022.

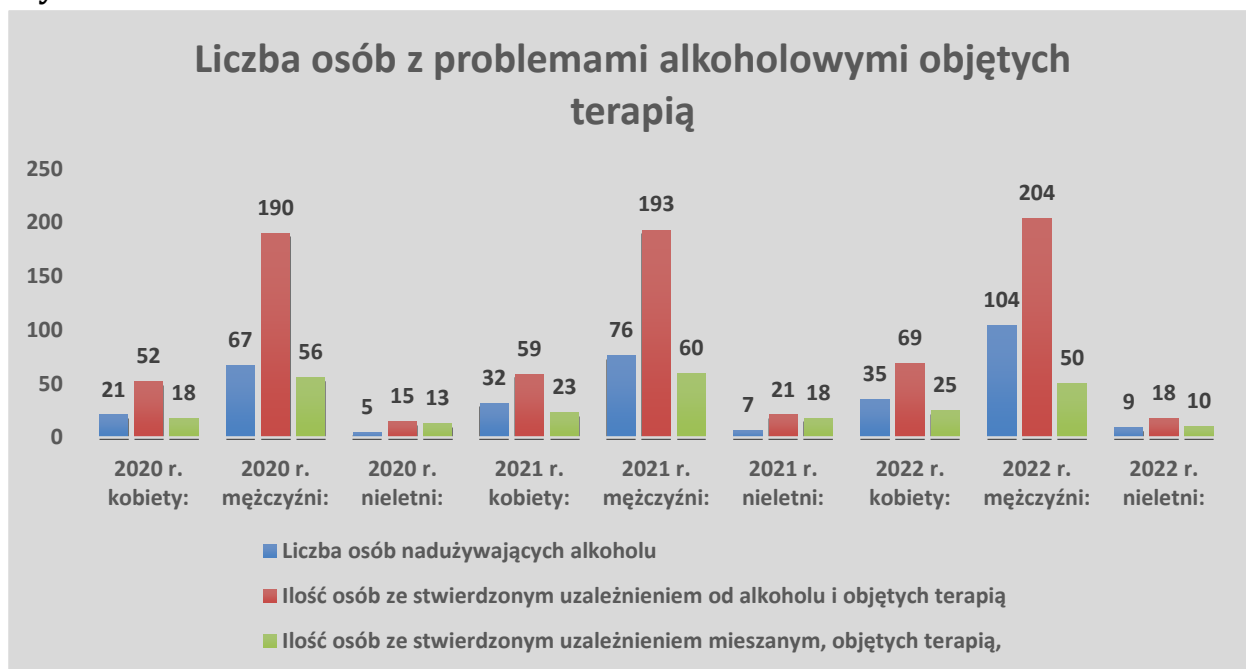
Łącznie w roku 2020 terapią objęto 437 mieszkańców Żar, z czego 93 osoby nadużywające alkoholu, 257 osób uzależnionych od alkoholu i 87 osób z uzależnieniem mieszanym.

W roku 2021 obserwujemy wzrost wskaźnika osób z problemami alkoholowymi. Łącznie terapią w tym roku objęto 489 osób, z czego 115 to osoby nadużywające alkoholu, 273 osoby uzależnione od alkoholu i 101 osób ze stwierdzonym uzależnieniem mieszanym.

W kolejnym roku, tj. 2022 wskaźnik osób objętych terapią wzrasta o kolejnych 35 mieszkańców. Łącznie w tym roku terapią objęto 524 mieszkańców naszego miasta, w tym: 148 osób nadużywających alkoholu, 291 osób ze stwierdzonym uzależnieniem od alkoholu i 85 osób ze stwierdzonym uzależnieniem mieszanym. Na przełomie badanego okresu terapią objęto również osoby nieletnie. Łącznie z terapii skorzystało 116 dzieci. W roku 2022 obserwuje się spadek wskaźnika.

Na poniższym wykresie wskazano liczbę osób objętych terapią z rozbiciem na kobiety, mężczyzn i nieletnich.

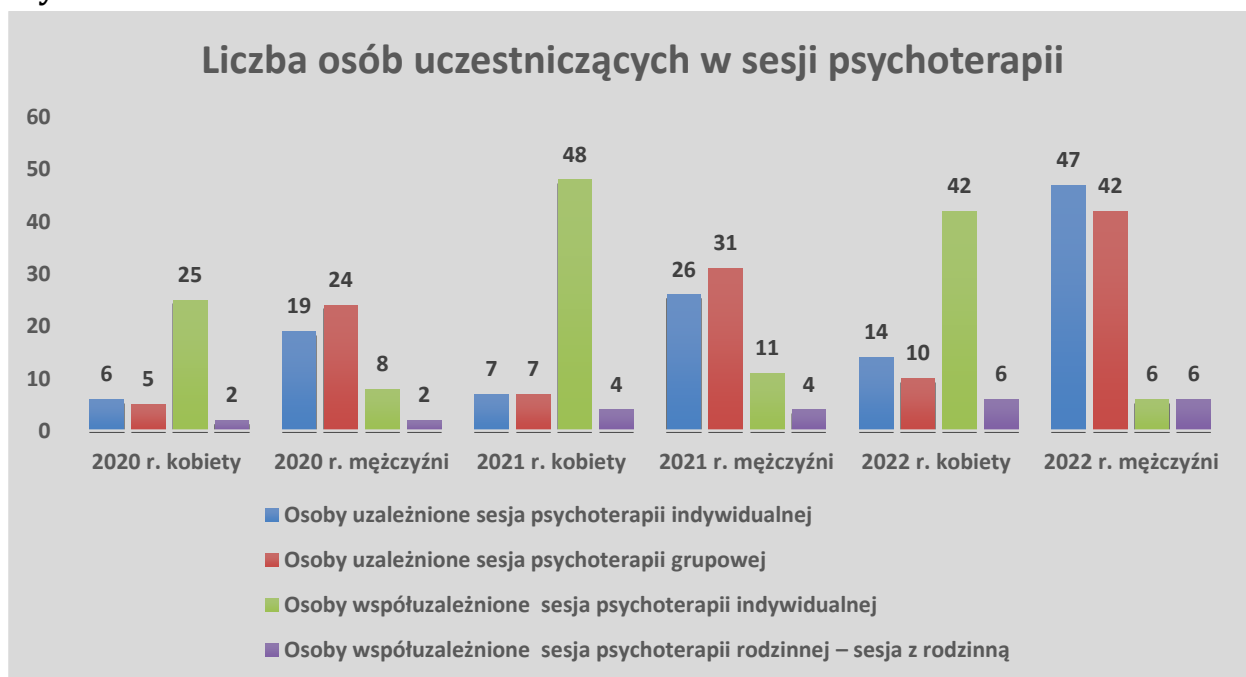
Wykres nr 6.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NZOZ „ANIMA” i „PROFIL” w Żarach

W ramach współpracy z Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żarach - NZOZ „ANIMA” oraz Ośrodek Terapeutyczny „PROFIL” na przełomie roku 2020-2022 prowadziły sesje psychoterapii dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dla chorych onkologicznie i członków ich rodzin z zakresu uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia. Dane dotyczące przedmiotowej kwestii przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres nr 7.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NZOZ „ANIMA” i „PROFIL” w Żarach

Na terenie Żar terapię leczenia odwykowego od narkotyków i dopalaczy prowadzi Ośrodek Terapeutyczny „PROFIL”. W badanym okresie nie wskazano leczenia/terapii osób uzależnionych od dopalaczy. Na przełomie roku 2020-2022 terapią objęto jedynie osoby uzależnione od narkotyków. Dane dotyczące tej kwestii przedstawiono na poniższym wykresie. Niepokojącym zjawiskiem odnotowanym w badanej sprawie jest znaczny wzrost liczby osób nieletnich objętych terapią.

Wykres nr 8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NZOZ „PROFIL” w Żarach

W badanym okresie na zlecenie Urzędu Miejskiego w Żarach zostały przeprowadzone programy profilaktyczne skierowane do uczniów żarskich szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Między innymi przeprowadzono 61 cykli programu „Debata”, 15 cykli programu „Fred goes net”. W roku 2022 wprowadzono dodatkowy program „Joker” w ramach, którego przeprowadzono 20 spotkań z uczniami.

Na poniższym wykresie przedstawiono liczbę uczestników programów.

Wykres nr 9.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NZOZ „PROFIL” w Żarach

Dodatkowo w ramach współpracy z Krajowym Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom przeprowadzono na terenie miasta 30 cykli indywidualnego programu „CANDIS”. Programem objęto 18 osób uzależnionych od marihuany oraz 25 rodziców.

Na terenie Żar działa od 2021 r. Punkt Konsultacyjno – Informacyjny. W ramach prowadzonego działania ofiary przemocy, osoby uzależnione i współuzależnione, osoby po terapii/po leczeniu szpitalnym, osoby podejmujące terapię/leczenie oraz osoby z uzależnieniem mieszanym mogły uzyskać bezpłatne porady specjalistów/ekspertów. W ramach przedsięwzięcia uruchomiono w 2021 roku - 200 godzin dyżurów i udzielono 813 porad, a w 2022 roku – 250 godzin dyżurów i udzielono 1024 porad.

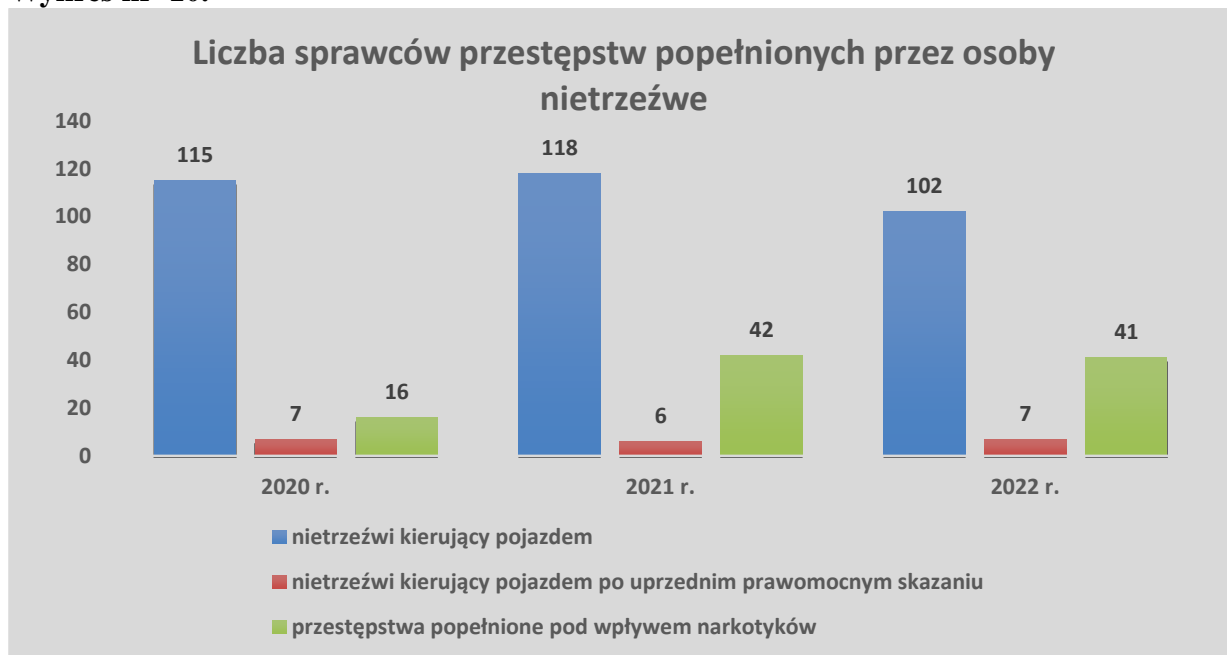
2.3. Działania Komendy Powiatowej Policji w Żarach

Do zadań Policji, obok tych najczęściej wymienianych w postaci wykrywania przestępstw oraz wykroczeń i ścigania ich sprawców, znajdują się również zadania mające na celu zapobieganie rozwijaniu się zagrożeń społecznych, którego realizacja w konsekwencji przekłada się na poziom poczucia bezpieczeństwa obywateli. Dotyczy to obszaru profilaktyki zagrożeń społecznych i obejmuje opracowywanie oraz wdrażanie przez jednostki organizacyjne Policji programów i akcji profilaktycznych.

Komenda Powiatowa Policji w Żarach w latach 2020-2022 uruchomiła akcję „Trzeźwy Nastolatek”, podczas której przeprowadzono 29 interwencji, wylegitymowano 61 osób dorosłych, 8 osób nieletnich, skontrolowano 39 miejsc gromadzenia się młodzieży, skontrolowano 23 miejsca sprzedaży alkoholu. W ramach przeprowadzonej akcji nie wyłoniono osób nieletnich pod wpływem alkoholu lub środka odurzającego. Ponadto w badanym okresie zrealizowano program profilaktyczny p.n. „Mieszkańcy Żar wolni od uzależnień, od alkoholu i środków psychoaktywnych ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży”. Program sfinansowano ze środków Gminy. W ramach programu przeprowadzono w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych 75 spotkań, w których wzięło udział 3 318 uczniów i 92 nauczycieli.

Komenda Powiatowa Policji w Żarach na przełomie roku 2020/2022 prowadziła interwencje związane z naruszeniem ustawy o wychowaniu w trzeźwości oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomani. Na poniższych wykresach wskazano liczbę sprawców przestępstw popełnionych przez osoby nietrzeźwe oraz liczbę wykroczeń z ustawy o wychowaniu w trzeźwości.

Wykres nr 10.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Żarach

Na przełomie badanego okresu liczba osób nietrzeźwych będących sprawcami przestępstw utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Niepokojący jest jednak wzrost od roku 2020 wskaźnika przestępstw popełnionych przez osoby będące pod wpływem narkotyków.

Wykres nr 11.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Żarach

Wykres nr 12.

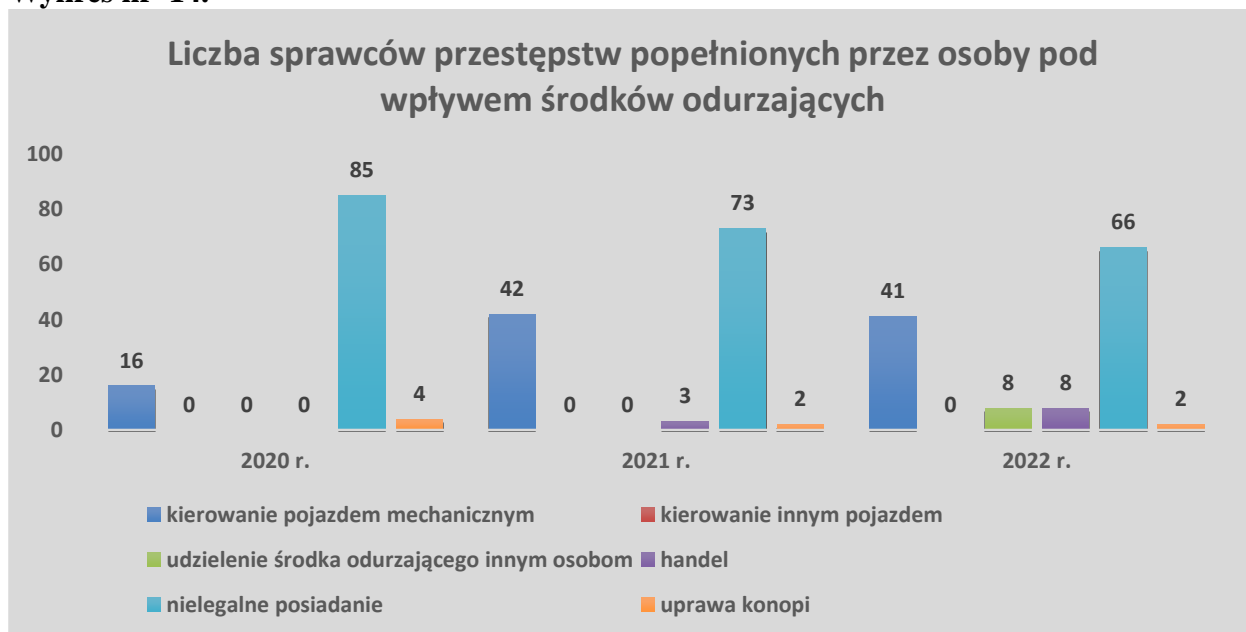
Wykres nr 13.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Żarach

Na poniższym wykresie podano dane dotyczące przestępstw popełnionych przez osoby znajdujące się pod wpływem środków odurzających. Ilość przestępstw popełnionych przez te osoby w badanym okresie utrzymuje się w większości na tym samym poziomie. Wyjątkiem jest kierowanie pojazdami mechanicznymi. W tym przypadku wskaźnik ten od roku 2020 wzrósł ponad dwukrotnie.

Wykres nr 14.

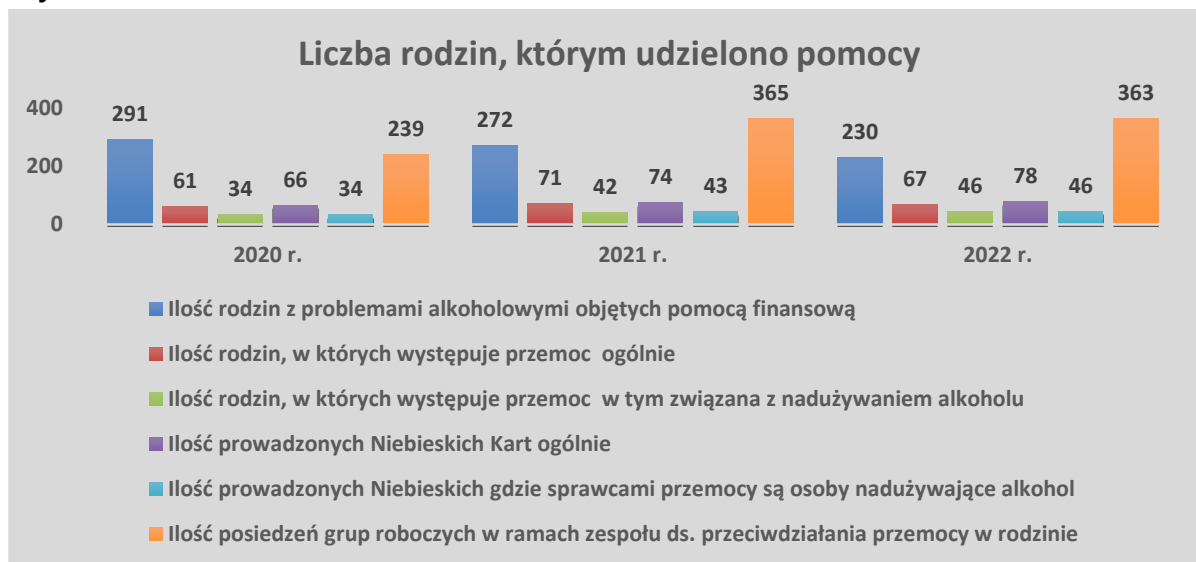
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Żarach

W badanym okresie funkcjonariusze KPP w Żarach założyli 75 Niebieskich Kart, w tym 59 Kart dla sprawców przemocy pod wpływem alkoholu (18- w roku 2020, 21- w roku 2021 i 20 w roku 2022).

2.4. Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Pomocy rodzinom dotkniętym problemem alkoholowych i narkotykowym udzielał również Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach. Liczbę rodzin objętych pomocą oraz jej formy wskazano na poniższym wykresie.

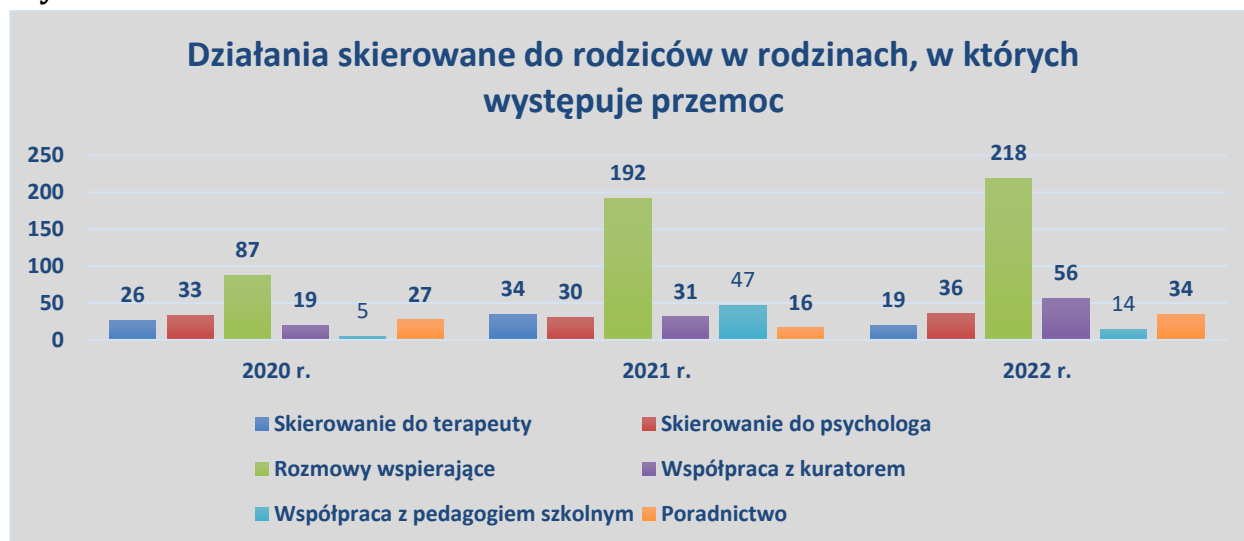
Wykres nr 15.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Żarach

Od roku 2020 obserwujemy znaczny spadek wskaźnika rodzin z problemami alkoholowymi objętych pomocą finansową. Wskaźnik rodzin, w których występuje przemoc utrzymuje się mniej więcej na tym samym poziomie. Wzrosła ilość prowadzonych Niebieskich Kart, w tym również gdy sprawcami przemocy są osoby nadużywające alkoholu. W stosunku do roku 2020 obserwujemy znaczny wzrost liczby posiedzeń grup roboczych Zespołu d.s. Przeciwdziałania Przemocy, który działa przy MOPS.

Wykres 16.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Żarach

W celu minimalizacji szkód spowodowanych nadużywaniem alkoholu MOPS organizował warsztaty terapeutami ds. uzależnień. Liczbę osób objętych terapią z podziałem na kobiety i mężczyzn podano na poniższym wykresie.

Wykres nr 17.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Żarach

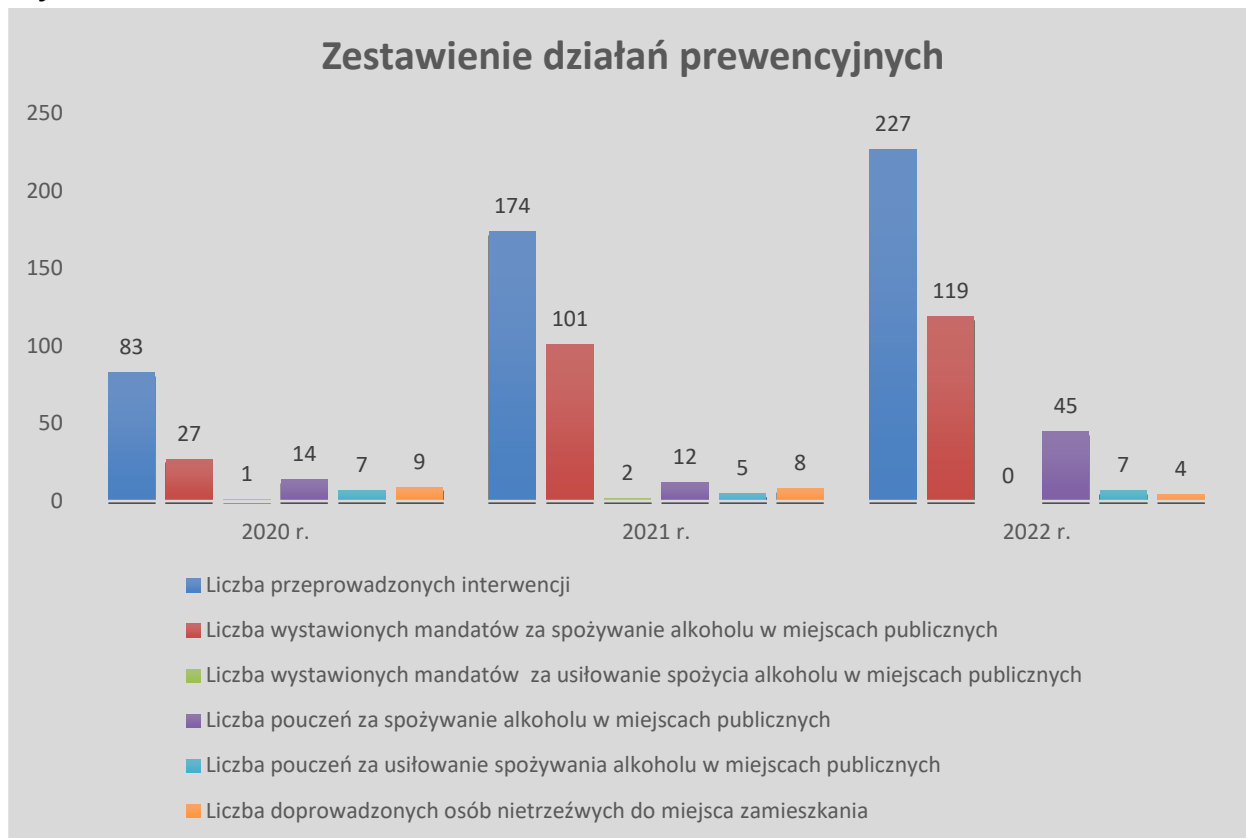
MOPS w Żarach w ramach profilaktyki przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie na przełomie roku 2020/2022 prowadził zajęcie grupowe profilaktyczno – edukacyjne w Świetlicy Środowiskowej „Piątka” w Żarach.

2.5. Działania Straży Miejskiej w Żarach

Straż Miejska to podlegająca samorządom formacja służąca ochronie porządku publicznego. Do głównych zadań Straży Miejskiej należy m.in. dbanie o spokój w miejscach publicznych, czuwanie nad porządkiem i kontrolą ruchu drogowego (w określonym zakresie) oraz doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień.

Na poniższym wykresie przedstawiono działania prewencyjne przeprowadzone przez Straż Miejską, a dotyczące interwencji skierowanych do osób spożywających alkohol w miejscach publicznych oraz osób nietrzeźwych naruszających spokój w takich miejscach.

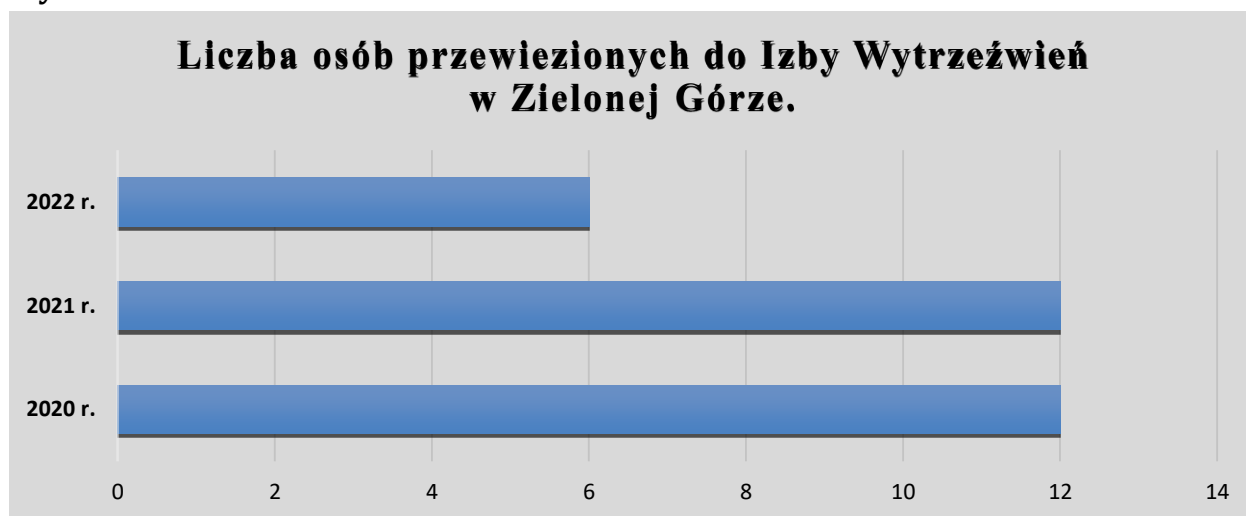
Wykres nr 18.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Żarach

Na przełomie roku 2020/2022 obserwuje się znaczny wzrost przeprowadzonych przez Straż interwencji w stosunku do osób spożywających alkohol w miejscach publicznych. Należy jednak zaznaczyć, iż rok 2022 był rokiem sukcesywnego uchylania restrykcji związanych z pandemią covid 19, między innymi swobodnego przemieszczania się oraz korzystania z przestrzeni publicznej.

Wykres nr 19.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Żarach

2.6. Działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach w zakresie działań skierowanych do rodzin dotkniętych alkoholizmem, narkomanią i przemocą skierowało program korekcyjno - edukacyjny dla osób stosujących przemoc. Na przełomie roku 2020-2022 w programie uczestniczyło 30 mężczyzn, w tym trzynastu w roku 2020, dziewięciu w 2021 i ośmiu w 2022. Od dwóch lat Centrum wprowadziło dodatkowy program psychologiczno - terapeutyczny. Program skierowany jest do osób stosujących przemoc. W roku 2021 w programie uczestniczyło trzech mężczyzn, a w roku 2022 dwóch. „W krainie dotyku” to kolejny program skierowany tym razem do dzieci. Program jest prowadzony od 2022 roku a jego uczestnikami było czworo dzieci z terenu Żar. Ponadto w 2022 roku PCPR przeprowadził szkolenie p.n. „Porozumienie bez przemocy”. Uczestnikami szkolenia było 14 kobiet dotkniętych przemocą.

2.7. Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Miejska Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żarach, została powołana Zarządzeniem Burmistrza Miasta Żary. Komisja działa przy Urzędzie Miejskim w Żarach, a jej zadania określono w ustawie, Regulaminie Pracy Komisji oraz przyjętych przez Radę Miejską w Żarach gminnych programach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii dla miasta Żary.

Działania Komisji w latach 2020-2022 przedstawiono w tabeli nr 2.

TABELA Nr 2.

Lp.	Zakres działania MKRPA	ROK		
		2020	2021	2022
1.	Ilość odbytych posiedzeń	24	26	29
2.	Liczba wydanych postanowień w sprawie podawania i sprzedaży napojów alkoholowych w sklepach/lokalach gastronomicznych	81	72	99
3.	Liczba przeprowadzonych wizji lokalnych	31	33	33
4.	Liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	19	20	19

5.	Ilość wniosków o leczenie odwykowe, w tym: ➤ Kobiety ➤ mężczyźni	37 14 23	44 14 30	41 14 27
6.	Liczba przeprowadzonych rozmów w zakresie motywowania do leczenia odwykowego	76	76	77
7.	Liczba przeprowadzonych rozmów z członkami rodzin osób uzależnionych od alkoholu	45	75	61
8.	Liczba przekazanych wniosków o leczenie odwykowe do sądu	22	38	22
9.	Liczba osób skierowanych na badania do biegłych sądowych ogółem - w tym zgłosiło się	36 14	40 14	44 14
10.	Liczba osób objętych stałą opieką Komisji	74	76	69
11.	Liczba posiedzeń grup roboczych działających w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przemocy w Rodzinie	31	53	40
12.	Ilość sporządzonych Niebieskich Kart	9	8	8
13.	Liczba sporządzonych odpowiedzi na zapytania z Prokuratury Rejonowej w Żarach	25	24	20
14.	Liczba zaopiniowanych programów profilaktycznych i sprawozdań z ich realizacji (część merytoryczna)	48	51	74
15.	Liczba zorganizowanych szkoleń dla podmiotów realizujących Gminny Program, w tym: ➤ liczba szkoleń ➤ liczba uczestników	2 59	1 33	3 53
16.	Liczba szkoleń, w których uczestniczyli członkowie MKRPA	3	4	6
17.	Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w których przeprowadzono szkolenie	43	51	43

Ponadto w ramach innych działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców naszego miasta w roku 2020 opracowano materiały edukacyjne (ulotki) oraz uczestniczono w kampaniach o zasięgu ogólnokrajowym pn. „Narkotyki? To mnie nie kręci”, „Przemoc boli”, „Przeciw pijanym kierowcom”, „Smart to znaczy mądrze”. Materiały w formie artykułów i ulotek umieszczono na stronie informacyjnej Urzędu Miejskiego w Żarach, tj. „Alkohol zgubne lekarstwo na koronawirusa”, „Stres i radzenie sobie z nim w czasie pandemii”, „Pamiętaj przemoc w rodzinie nie jest sprawą prywatną!”

W roku 2021 i 2022 z inicjatywy Komisji miasto uczestniczyło w profilaktyczno-edukacyjnych kampaniach o zasięgu ogólnopolskim: „Reaguj na przemoc”, „Dopalacze – powiedz stop”, „Przeciw pijanym kierowcom”. Dzięki wieloletniemu zaangażowaniu w działaniach ogólnopolskich kampanii profilaktycznych, od roku 2021 Żary należą do **Wielkiej Koalicji Gmin Na Rzecz Zdrowia i Bezpieczeństwa**.

W badanym okresie dwóch członków Komisji brało czynny udział w tworzeniu Informatora „Bezpieczna Żaranka”. Przeprowadzono również szkolenie dla podmiotów chętnych w zorganizowanie wycieczki wakacyjnego - „Jak napisać program profilaktyczny?” oraz opracowano materiały edukacyjne ulotka pn. „W zdrowym ciele zdrowy duch – przeciwdziałanie uzależnieniom”, „Wolni od uzależnień behawioralnych”.

Tradycyjnie raz w roku z inicjatywy Komisji na terenie Żar organizowano happenin-gi, konkursy i przeglądy teatrów o tematyce prozdrowotnej z zakresu szeroko pojętej profilaktyki, w tym: konkurs plastyczny dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych pt.: „W zdrowym ciele zdrowy duch – przeciwdziałanie uzależnieniom” i XV Przegląd Teatrów Profilaktycznych.

Na przestrzeni minionych lat Komisja w wielotorowych płaszczyznach systematycznie współpracowała z ponad 60 różnymi instytucjami środowiskowymi na terenie miasta, powiatu, województwa i kraju.

ROZDZIAŁ II

ADRESACI PROGRAMU I WYPRACOWANE ROZWIĄZANIA

1. ADRESACI PROGRAMU

Problemy związane z nadużywaniem alkoholu, stosowaniem środków odurzających, a także z zachowaniami ryzykownymi jak widać z przedstawionej diagnozy dotyczą znacznej części społeczeństwa. Dlatego Program skierowany jest do wszystkich mieszkańców Żar, szczególnie tych którzy borykają się z tymi problemami oraz jego konsekwencjami, a także do wszystkich zainteresowanych tą tematyką, w szczególności do:

- dzieci i młodzieży,
- osób dorosłych pijących szkodliwie i ryzykownie,
- osób uzależnionych od alkoholu i/lub środków odurzających,
- osób współuzależnionych od alkoholu i/lub środków odurzających,
- osób podejmujących zachowania ryzykowne (uzależnienia behawioralne),

- ofiar przemocy w rodzinie,
- sprawców przemocy w rodzinie .

2. WYPRACOWANE ROZWIĄZANIA

Wieloletnie działania i nabyte doświadczenia pozwoliły na stworzenie systemu opartego o wielofunkcyjną współpracę instytucji i organizacji działających na terenie Żar, w obszarach:

- profilaktyki
- interwencji
- integracji.

W zakresie szeroko pojętych oddziaływań profilaktycznych planuje się działania skierowane do dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych. W żarskich szkołach będą prowadzone programy profilaktyki uzależnień mających na celu przekazanie wiedzy na temat: dokonywania właściwych wyborów, asertywnych zachowań, prawidłowych postaw społecznych i aktywnego zagospodarowania czasu wolnego. Ponadto w dalszym ciągu planuje się realizację programów profilaktycznych w świetlicach opiekuńczo-wychowawczych, na obiektach sportowych i podczas wypoczynku zimowego i letniego. Ich zadaniem jest organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, prowadzenie zajęć specjalistycznych, opiekowanie się dzieckiem, zminimalizowanie braków wychowawczych i edukacyjnych dzieci, wskazanie alternatywy na spędzanie czasu wolnego w interesujący sposób. Wszystkie te działania mają na celu wyuczenie postaw społecznie pożądanych, dokonywanie prawidłowych wyborów i chęć nawiązywania wzajemnych kontaktów. Do dorosłych mieszkańców zostaną kierowane kampanie informacyjno-edukacyjne mające za zadanie podnoszenie intencjonalności na temat niniejszych problemów i dostarczanie wiadomości o dostępnej w Żarach ofercie pomocy.

W obszarze interwencji kładziony będzie nacisk nie tylko na atrakcyjność oferty pomocowej ze względu na jej rodzaj, ale również na objęcie pomocą całej rodziny, w której występują problemy. Rodzina ma możliwość skorzystania z całościowej pomocy psychologicznej, terapii dla osób uzależnionych i współuzależnionych, zajęć terapeutycznych dla dzieci w świetlicach opiekuńczo-wychowawczych i ośrodka wsparcia dziennego, gdzie zostanie również zapewniony posiłek.

Działania podejmowane w obszarze integracji mają służyć adresatom Programu w powrocie do normalnego funkcjonowania w społeczeństwie. W tej dziedzinie zasadniczą rolę odgrywa Centrum Integracji Społecznej, zapobiegające wykluczeniu tych osób.

ROZDZIAŁ III

CEL GŁÓWNY I CELE OPERACYJNE ORAZ OBSZARY REALIZACJI PROGRAMU

1. CEL GŁÓWNY.

Celem głównym Programu jest dążenie do ograniczenia negatywnych konsekwencji, w tym głównie szkód zdrowotnych, społecznych i zaburzeń życia rodzinnego, wynikających

z używania alkoholu, substancji psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych. To także podejmowanie działań zmierzających do zmiany struktury i wzorców spożywania napojów alkoholowych oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych.

2. CELE OPERACYJNE PROGRAMU:

- 1) Zintensyfikowanie oddziaływań profilaktycznych kierowanych do dzieci i młodzieży, zwłaszcza profilaktyki uniwersalnej i selektywnej w środowisku szkolnym.
- 2) Poszerzenie oddziaływań profilaktycznych skoncentrowanych na nowych zagrożeniach, w tym również przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym.
- 3) Ograniczanie procesu degradacji osób uzależnionych i ich rodzin oraz osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków, zwłaszcza poprzez redukcję szkód i dostęp do terapii.
- 4) Poszerzanie możliwości uzyskania wsparcia oraz profesjonalnej pomocy dla rodzin w rozwiązywaniu problemów wynikających z nadużywania alkoholu, środków psychoaktywnych, przemocy w rodzinie oraz wychowania w rodzinie dysfunkcyjnej.
- 5) Zwiększenie oddziaływań edukacyjnych kierowanych do ogółu mieszkańców Żar w zakresie zagrożeń wynikających z nadużywania alkoholu, środków psychoaktywnych i przemocy w rodzinie.
- 6) Upowszechnianie wiedzy dotyczącej uzależnień behawioralnych.

3. OBSZARY REALIZACJI PROGRAMU

Cele programowe realizowane będą w szczególności w następujących obszarach:

- 1) profilaktyki uniwersalnej – adresowanej do wszystkich mieszkańców (dzieci, młodzieży i dorosłych) bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu, narkotyków oraz z uzależnieniem behawioralnym;
- 2) profilaktyki selektywnej – adresowanej do grup o podwyższonym ryzyku wystąpienia problemów związanych z używaniem alkoholu, narkotyków i uzależnieniem behawioralnym;
- 3) profilaktyki wskazującej – adresowanej do grup lub osób, które demonstrują wczesne symptomy problemów związanych z używaniem alkoholu i narkotyków, ale nie spełniają kryteriów diagnostycznych picia szkodliwego lub uzależnienia (redukcja szkód);
- 4) terapii – obejmującej osoby wymagające specjalistycznej pomocy w związku z uzależnieniem od alkoholu i narkotyków; realizacja programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu i narkotyków;
- 5) rehabilitacji – realizacja programu readaptacji poprzez wsparcie psychologiczne, socjalne i społeczne oraz wspieranie działalności środowisk abstynenckich;
- 6) badań i monitoringu prowadzonych działań.

ROZDZIAŁ IV

ZADANIA PROGRAMU i WSKAŹNIKI ICH REALIZACJI

Diagnoza problemów społecznych oraz zakładane cele programu wskazują na potrzebę realizacji następujących zadań:

1. Prowadzenie działalności edukacyjnej w społeczeństwie.

- 1) Wspieranie realizacji działań promujących zdrowy styl życia oraz abstynencję;
- 2) Edukacja w zakresie szkód wynikających ze spożywania alkoholu i zażywania substancji psychoaktywnych;
- 3) Edukacja w zakresie FAS;
- 4) Realizacja działań edukacyjnych w zakresie radzenia sobie z emocjami agresywnymi oraz budowanie relacji interpersonalnych i rozwiązywania konfliktów;
- 5) Edukacja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 6) Wydawanie/dystrybuowanie materiałów informacyjno – edukacyjnych oraz prowadzenie kampanii społecznych w zakresie upowszechnienia wiedzy na temat uzależnień behawioralnych;
- 7) Promowanie walki z uzależnieniami poprzez zachęcanie do uprawiania sportu i aktywnego trybu życia.

Wskaźniki :

- Liczba realizowanych działań;
- Liczba osób uczestniczących w działaniach.

2. Prowadzenie działań podnoszących jakość życia osób oraz rodzin z problemem alkoholowym, narkomanią, przemocą oraz uzależnieniem behawioralnym.

- 1) Podnoszenie kwalifikacji członków zespołów terapeutycznych;
- 2) Przekazywanie osobom uzależnionym i ich rodzinom informacji na temat placówek leczenia odwykowego oraz grup terapeutycznych;
- 3) Wspieranie finansowe placówek leczenia odwykowego, prowadzących programy terapeutyczne i pomocowe dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków;
- 4) Realizacja programów uzupełniających świadczenia gwarantowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia dla osób uzależnionych i współuzależnionych, w tym programu profilaktyki zaburzeń depresyjnych dla dzieci i młodzieży;
- 5) Dofinansowanie i kooperacja działalności organizacji pozarządowych zajmujących się problemem przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii;
- 6) Pokrywanie kosztów opłat sądowych i badań biegłych orzekających w przedmiocie uzależnienia;
- 7) Finansowanie zajęć i programów socjoterapeutycznych lub opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci z problemem alkoholowym;
- 8) Wspieranie finansowe działalności miejsc pomocy skierowanej do osób

uzależnionych oraz ofiar przemocy domowej (Punkt Konsultacyjno-Informacyjny, telefon zaufania, Dom Samotnej Matki, Noclegownia, CIS, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej);

- 9) Podnoszenie kompetencji wychowawców prowadzących programy opiekuńczo-wychowawcze w zakresie pracy z dzieckiem z rodziny alkoholowej;
- 10) Wdrażanie przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych procedury zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego;
- 11) Wspieranie działalności ośrodków wsparcia dziennego, świetlic środowiskowych i szkolnych;
- 12) Przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej poprzez:
 - a) zapewnienie dostępności specjalistów przygotowanych do pracy z członkami rodzin z problemem przemocy (dorosłymi i dziećmi);
 - b) wdrażanie i finansowanie metod pracy z osobami doznającymi przemocy domowej, mającymi na celu zwiększenie umiejętności i możliwości radzenia sobie z przemocą;
 - c) upowszechnianie materiałów informacyjno- edukacyjnych dotyczących zjawiska przemocy domowej;
 - d) organizowanie i finansowanie szkoleń warsztatów przygotowujących do kontaktu z członkami rodzin z problemem alkoholowym i narkotykowym, w których dochodzi do przemocy, a także pozwalających na osobistą analizę postaw wobec ofiar i sprawców przemocy;
 - e) współpraca z instytucjami zajmującymi się problematyką przemocy.
- 13) Zapewnienie wielotorowej pomocy w ramach pracy grup diagnostyczno-pomocowych Zespołu Interdyscyplinarnego;
- 14) Wdrażanie i finansowanie przedsięwzięć mających na celu zwiększenie umiejętności i możliwości radzenia sobie z przemocą (programy, warsztaty, kampanie) adresowanych do osób doznających przemocy domowej oraz podejmowanie działań interwencyjnych i edukacyjnych adresowanych do osób stosujących przemoc domową.

Wskaźniki:

- Ilość podniesionych kwalifikacji;
- Ilość przeprowadzonych rozmów informacyjnych;
- Kwota przeznaczona na wsparcie placówek leczenia odwykowego i realizację programów uzupełniających oraz liczba osób w nich uczestnicząca;
- Kwota przeznaczona na dofinansowanie i liczba dofinansowanych organizacji;
- Liczba osób skierowanych na badania do biegłych sądowych i liczba wniosków skierowanych do sądu;
- Kwoty przeznaczone na finansowanie zajęć socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych oraz liczba uczestników;
- Kwoty przeznaczone na wsparcie miejsc pomocowych i liczba osób korzystających

- z pomocy;
- Ilość osób, która podniosła kompetencje wychowawcze do pracy z dzieckiem z rodziny alkoholowej;
 - Liczba przyjętych wniosków o leczenie odwykowe, ilość przeprowadzonych rozmów motywacyjnych, liczba osób, które podjęły dobrowolnie leczenie;
 - Kwoty przeznaczone na wsparcie świetlic socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych i liczba dzieci uczestniczących w zajęciach;
 - Ilość specjalistów udzielających pomocy osobom doznającym przemocy i ilość osób korzystających z pomocy;
 - Ilość rozpowszechnionych materiałów informacyjno- edukacyjnych dotyczących zjawiska przemocy domowej;
 - Ilość spotkań w ramach pracy grup diagnostyczno-pomocowych Zespołu Interdyscyplinarnego;
 - Ilość podmiotów zaangażowanych w wielotorową pomoc osobom doznającym przemocy domowej.

3. Prowadzenie działań zmierzających do podnoszenia jakości oddziaływań profilaktycznych adresowanych do różnych grup docelowych ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

- 1) Realizacja działań profilaktycznych dla uczniów ze szczególnym uwzględnieniem programów rekomendowanych i opartych na sprawdzonych strategiach profilaktycznych oraz szkoleń dla nauczycieli i rodziców;
- 2) Uczenie umiejętności służących zdrowemu i trzeźwemu życiu, w tym również w świetlicach socjoterapeutycznych i opiekuńczo wychowawczych;
- 3) Prowadzenie edukacji profilaktyczno - kulturalnej, programów warsztatów, prelekcji dla dzieci i młodzieży mającej na celu promocję zdrowego stylu życia z dala od narkotyków, alkoholu i dopalaczy w okresie ferii zimowych i wakacji, na obozach, koloniach , półkoloniach , zajęciach sportowych i innych formach wypoczynku organizowanych przez organizacje pozarządowe, placówki oświatowe i opiekuńczo wychowawcze;
- 4) Organizowanie i wspomaganie imprez o charakterze kulturalnym podczas, których poruszane będą tematy związane z problematyką uzależnień;
- 5) Zakup, pozyskiwanie i dystrybucja materiałów edukacyjnych i profilaktycznych – broszur, ulotek, plakatów, książek dotyczących zachowań ryzykownych i uzależnień;
- 6) Prowadzenie i finansowanie pozalekcyjnych zajęć sportowych o charakterze rozwojowym na obiektach sportowych „Orlik” i innych - z elementami profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej;
- 7) Dofinansowanie remontu, budowy lub adaptacji placów zabaw w celu realizacji lokalnej międzysektorowej polityki przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu;
- 8) Udział w kampaniach profilaktycznych promujących trzeźwość od alkoholu

i narkotyków,

- 9) Finansowanie dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

Wskaźniki:

- Ilość działań profilaktycznych, programów, szkoleń i osób biorących w nich udział;
- Liczba dzieci biorących udział w programach profilaktycznych podczas wypoczynku zimowego i letniego oraz kwota dofinansowania na realizację zadań;
- Ilość zakupionych i rozprowadzonych materiałów edukacyjnych i profilaktycznych;
- Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w pozalekcyjnych zajęciach sportowych na obiektach sportowych „Orlik” i innych;
- Liczba kampanii i liczba uczestników.

4. Współpraca i wspomaganie działalności różnych podmiotów prowadzących działalność w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.

Powierzenie realizacji poszczególnych zadań z zakresu edukacji zdrowotnej, profilaktyki i redukcji szkód (readaptacja, reintegracja), ochrony i promocji zdrowia, przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, a także działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w formie:

- 1) Dofinansowania świetlic opiekuńczo - wychowawczych i innych działających w ramach ośrodka wsparcia dziennego;
- 2) Dofinansowania zorganizowanego wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży wraz z realizacją programów i działań profilaktycznych;
- 3) Dofinansowania działalności Punktu Informacyjno- Konsultacyjnego;
- 4) Wspieranie i finansowanie miejsc pomocy osobom doznającym przemocy domowej w Domu Samotnej Matki, w tym zapewnienie kompleksowej i długofalowej pomocy w formie, np. psychologicznej, terapeutycznej, socjoterapeutycznej;
- 5) Finansowania w noclegowni i świetlicy dla bezdomnych programów profilaktyki uzależnień oraz zapewnienia im schronienia i możliwości skorzystania z łaźni oraz jej dostosowanie do obowiązujących standardów;
- 6) Współpraca i wspieranie ruchów trzeźwościowych i samopomocowych;
- 7) Szkolenie różnych osób realizujących zadania określone w Programie np. pedagogów, nauczycieli, pracowników socjalnych, policjantów, kuratorów, członków MKRPA, pracowników Urzędu Miejskiego w Żarach i innych;
- 8) Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie oraz podmiotami określonymi w art. 3 ustawie z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym w obszarze polityki społecznej, w tym wspieranie ciekawych inicjatyw w zakresie szeroko pojętej profilaktyki;
- 9) Podejmowanie wspólnych inicjatyw z podmiotami mających na celu edukację

- publiczną z zakresu problemu różnych uzależnień i promocję zdrowia;
- 10) Współpraca z Izbą Wytrzeźwień w Zielonej Górze;
 - 11) Współpraca z Kościołem Katolickim i innymi związkami wyznaniowymi w zakresie realizacji działań profilaktycznych.

Wskaźniki:

- Liczba prowadzonych świetlic i dzieci uczestniczących w zajęciach;
- Ilość zorganizowanych form wypoczynku i liczba dzieci w nich uczestniczących;
- Ilość udzielonych porad w Punkcie Konsultacyjno - Informacyjnym i liczba osób korzystających z pomocy;
- Liczba podmiotów zaangażowanych w działania profilaktyczne i ilość inicjatyw.

5. Zapobieganie negatywnym następstwom nadużycia alkoholu i usuwanie ich skutków

- 1) Współpraca z Izbą Wytrzeźwień w Zielonej Górze polegająca na kierowaniu do niej osób nietrzeźwych z terenu Gminy , a także podejmowanie działań po ich doprowadzeniu do wytrzeźwienia;
- 2) Współpraca ze szpitalami w zakresie badań poprzedzających transport osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień;
- 3) Współpraca ze Strażą Miejską w Żarach w zakresie transportu osób nietrzeźwych do Izby Wytrzeźwień, dofinansowanie zakupu paliwa, kontrolowanie miejsc przebywania osób nietrzeźwych i zakłócających spokój lub porządek publiczny oraz realizowanie programów profilaktycznych skierowanych do mieszkańców Żar.

Wskaźniki:

- Liczba osób dowiezionych do izby wytrzeźwień i objętych działaniem;
- Liczba przeprowadzonych badań;
- Liczba podjętych działań.

6. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego

- 1) Podejmowanie działań edukacyjnych w stosunku do podmiotów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych pod kątem ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (organizowanie szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych);
- 2) Opiniowanie i wydawanie zezwoleń na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych sprzedaży napojów alkoholowych zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości przeciwdziałaniu alkoholizmowi;

- 3) Inicjowanie i prowadzenie kontroli punktów sprzedaży w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;
- 4) Podejmowanie działań zmierzających do wszczęcia postępowania w związku z naruszeniem art. 13¹ i art.15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Wskaźniki:

- Ilość przeprowadzonych działań edukacyjnych i liczba uczestników szkoleń;
- Liczba przeprowadzonych wizji lokalnych i ilość wydanych zezwoleń;
- Liczba przeprowadzonych kontroli;
- Liczba działań zmierzających do wszczęcia postępowania w związku z naruszeniem art. 13¹ i art.15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

7. Wspieranie zatrudnienia socjalnego i finansowanie centrów integracji społecznych

Wspieranie prowadzenia Centrum Integracji Społecznej.

Wskaźniki:

- Liczba uczestników Centrum Integracji Społecznej;
- Liczba i rodzaj grup prowadzonych przez Centrum Integracji Społecznej;
- Liczba osób uzależnionych od alkoholu;
- Liczba osób po zakończonym programie reintegracji społeczno- zawodowej, którzy podjęli pracę.

8. Wsparcie rodzin z problem uzależnień i przemocy w rodzinie przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Wspieranie rodzin z problemem uzależnień i przemocy w rodzinie (pomoc finansowa i praca socjalna z rodziną).

Wskaźniki:

- Kwota udzielonych zasiłków;
- Ilość rodzin z problemem alkoholowym i przemocą w tym tych, którzy otrzymali pomoc pozafinansową.

9. Ograniczanie dostępu do alkoholu

- 1) Zakaz sprzedaży i podawania alkoholu na terenie targowisk miejskich przy ul. Kąpielowej dz. nr 338/1 obręb 2 i przy ul. Lotników dz. 26/1, i 26/3 obręb 3;

- 2) Ograniczanie sprzedaży i podawania alkoholu w pobliżu obiektów chronionych (odległość nie mniejsza niż 50 m) tj.: szkół z wyłączeniem szkół dla dorosłych, placówek oświatowo - wychowawczych, placówek opiekuńczych i placówek zajmujących się leczeniem odwykowym i terapią dla osób uzależnionych od alkoholu;
- 3) Wdrożenie działań z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych w tym, organizowanie szkoleń;
- 4) Kontrole punktów sprzedaży pod kątem przestrzegania zgodności z przepisami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi;
- 5) Działania interwencyjno - edukacyjne skierowane do sprzedawców dotyczące zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim.

Wskaźniki:

- Ilość szkoleń;
- Liczba odbiorców;
- Liczba przeprowadzonych kontroli;
- Liczba podjętych działań interwencyjnych.

Przedstawione powyżej zadania, dają możliwość zaplanowania i udzielenia kompleksowej pomocy rodzinom, w których występują problemy społeczne.

ROZDZIAŁ V. MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU

Podstawą do właściwego rozeznania skali problemu uzależnień w mieście Żary, a w konsekwencji do planowania działań profilaktycznych adekwatnie do potrzeb jest stałe monitorowanie zagrożeń występujących w środowisku lokalnym. Monitorowanie stanu tych problemów będzie odbywało się we współpracy z realizatorami programu.

Monitoring zostanie przeprowadzony poprzez:

- 1) zbieranie danych szacunkowych, statystycznych, ankietowych;
- 2) analizę uzyskanych danych;
- 3) wymianę informacji między instytucjami, organizacjami i wszelkimi podmiotami odpowiedzialnymi i realizującymi założenia Programu na terenie miasta Żary;
- 4) prowadzenie działań mających na celu ocenę rodzaju i stopnia zagrożenia uzależnieniami, a także monitorujących skuteczność realizowanych programów profilaktycznych;
- 5) gromadzenie i analizę danych na temat problemu alkoholowego i narkotykowego w gminie oraz porównywanie ich z danymi krajowymi.

Ewaluacja programu nastąpi poprzez wdrażanie systematycznie zbieranych danych ich

analizę i interpretację w celu określenia efektywności poszczególnych działań, szczególnie po ich zakończeniu. Podstawą ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań, głównie w oparciu o analizę założonych wskaźników, ocenianych w miarę potrzeb. Ewaluacja będzie miała ponadto charakter praktyczny - dane będą analizowane, celem dostarczenia wniosków i rekomendacji praktycznie użytecznych dla lokalnych władz, jak również dla osób zawodowo, społecznie zajmujących się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii, a także przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Ewaluacja pozwoli również na ułożenie współpracy wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację Programu. Bieżące monitorowanie sytuacji w zakresie uzależnień od alkoholu i narkotyków dostarcza informacji do planowania działań profilaktycznych oraz oceny ich skuteczności. System monitorowania stanowi zaplecze informacyjne dla podmiotów realizujących zadania z zakresu rozwiązywania problemów uzależnień, dla władz lokalnych oraz społeczności Żar.

ROZDZIAŁ VI

REALIZACJA PROGRAMU

1. PODMIOT KOORDYNUJĄCY I REALIZATORZY PROGRAMU

1) Koordynatorem Gminnego Programu jest Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Żarach.

2) Partnerzy/Realizatorzy Programu:

- 1) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 2) Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Żarach,
- 3) Prokuratura Rejonowa
- 4) Sąd Rejonowy w Żarach,
- 5) Komenda Powiatowa Policji w Żarach,
- 6) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach,
- 7) Straż Miejska,
- 8) Zespół Interdyscyplinarny,
- 9) Publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej,
- 10) Placówki oświatowe Gminy,
- 11) Miejski Ośrodek Sportu Rekreacji i Wypoczynku w Żarach,
- 12) Organizacje pozarządowe oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie współpracujące z Gminą,
- 13) Gminne instytucje kultury,
- 14) Żarskie parafie,
- 15) Inne jednostki i wydziały urzędu Miejskiego w Żarach – zgodnie z zapotrzebowaniem, wynikającym ze zmiany przepisów lub struktur Urzędu Miejskiego w Żarach.

3) Podmioty współpracujące przy realizacji Programu:

- 1) Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach,
- 2) Izba Wytrzeźwień w Zielonej Górze,
- 3) Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Zielonej Górze,
- 4) Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego,
- 5) Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

2. ZADANIA PROGRAMU REALIZOWANE BĘDĄ PRZEZ:

- a) zlecenie realizacji zadań wydziałom Urzędu Miejskiego w Żarach, miejskim jednostkom organizacyjnym i instytucjom kultury, gminnym zakładom budżetowym – w drodze zmiany dysponenta środków budżetowych,
- b) zakupy i zlecenia zewnętrzne, w tym zakupy świadczeń zdrowotnych.

3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ

- 1) Realizatorzy Programu składają do Koordynatora Programu sprawozdanie z realizacji zadania w terminach określonych w obowiązujących przepisach prawa oraz zawartych umowach cywilno – prawnych;
- 2) Sprawozdania finansowe i merytoryczne z realizacji Programu, będące integralną częścią rocznego sprawozdania budżetowego oraz częścią Raportu o Stanie Gminy, zostaną przedstawione Radzie Miejskiej w Żarach do 30 czerwca każdego kolejnego roku w okresie realizacji Programu.

4. HARMONOGRAM REALIZACJI I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Program realizowany będzie w okresie od 1 stycznia 2024 r. do 31 grudnia 2027r. w ramach środków finansowych planowanych w budżecie Gminy na dany rok budżetowy, stanowiących dochody z tytułu wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz opłat za zezwolenia na obrót hurtowy napojami alkoholowymi w opakowaniach do 300 ml.

Wysokość środków przewidzianych na realizację zadań w danym roku kalendarzowym będzie określana w Dziale 851 Rozdziale 85153 (zwalczanie narkomanii) i Rozdziale 85154 (przeciwdziałanie alkoholizmowi) budżetu Gminy.

5. ZASADY WYNAGRADZANIA CZŁONKÓW MKRPA

5.1. MKRPA działa na podstawie Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Skład Komisji powołanej przez Burmistrza Miasta Żary tworzy zespół 7 ekspertów w zakresie lokalnej polityki wobec problemów alkoholowych.

Do kompetencji MKRPA należą w szczególności:

- 1) Zadania zmierzające do orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu w zakładach leczenia odwykowego, w tym np. uczestniczenie w posiedzeniach sądowych;

- 2) Zadania opiniodawcze, w tym np. opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;
- 3) Zadania kontrolne, w tym np. kontrola zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;
- 4) Inne, w tym m.in. uczestniczenie w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz w pracach grup diagnostyczno – problemowych dotyczących rodzin, w których ma miejsce przemoc wynikająca z nadużywania alkoholu;
- 5) Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjno – edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy domowej;
- 6) Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń, organizacji pozarządowych i osób fizycznych w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.

5.2. Ustala się następujące zasady finansowania pracy członków MKRPA:

- 1) Przewodniczący Komisji za udział w posiedzeniu plenarnym Komisji otrzymuje zryczałtowaną dietę w wysokości 13,9 % brutto minimalnego wynagrodzenia za pracę, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w danym roku kalendarzowym – za jedno posiedzenie, nie więcej niż 27,8 % brutto miesięcznie, niezależnie od liczby posiedzeń.
- 2) Przewodniczący za pełnienie dyżurów w siedzibie Komisji w wymiarze 64 godz. miesięcznie otrzymuje wynagrodzenie w wys. 0,57% brutto minimalnego wynagrodzenia za pracę, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w danym roku kalendarzowym – za jedną godzinę odbytego dyżuru. Przy czym godziny dyżuru przypadające w czasie trwania posiedzenia plenarnego komisji, będą zaliczone do wymiaru godzin dyżuru, wskazanego w zdaniu pierwszym niniejszego ppkt.
- 3) Członkowie Komisji za udział w posiedzeniu plenarnym Komisji oraz udział w zespołach zadaniowych i kontrolnych otrzymują dietę w wysokości 13,9 % zł brutto minimalnego wynagrodzenia za pracę, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w danym roku kalendarzowym - za jedno posiedzenie, nie więcej niż 27,8 % zł brutto miesięcznie, niezależnie od liczby posiedzeń.
- 4) Podstawę do wypłacenia wynagrodzenia, o którym mowa wyżej, stanowi lista obecności z poszczególnych posiedzeń plenarnych Komisji oraz wykaz przeprowadzonych dyżurów o których mowa w ppkt 2, zatwierdzony przez koordynatora Programu.
- 5) Wynagrodzenie wyliczone w oparciu o wykaz i listę obecności, o których mowa w ww. ppkt 4 wypłaca się miesięcznie z dołu w terminie do dnia 10 następnego miesiąca kalendarzowego.
- 6) Członkom Komisji przysługuje prawo do diety i zwrotu kosztów podróży na zasadach określonych jak dla pracowników zatrudnionych w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju - poniesionych z tytułu szkoleń oraz wyjazdów związanych z wykonywaniem

czynności i zadań Komisji.

7) Wypłata wynagrodzeń oraz zwrot kosztów podróży następuje ze środków finansowych określonych w planie finansowym Gminy w Dziale 851, Rozdziale 85154.

6. Koszty związane z utrzymaniem, funkcjonowaniem oraz wyposażeniem biura MKRPA pokryte zostaną z opłat z tytułu wydanych przez Burmistrza Miasta Żary zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych i uzyskach na podstawie art. 9² ust. 19 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Planowane działania objęte Programem w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy domowej uzgodniono 8 listopada 2023 r. z MKRPA w Żarach.

Opracowała:

Krystyna Kozłowska

Naczelnik Wydziału Spraw Społecznych

Urzędu Miejskiego w Żarach